

HYBRIDISENÄ OLENTONA RAJOJEN MAAILMASSA - SOSIAALISET REPRESENTAATIOI KOIRASUSISTA

Anni Vainio
Kandidaatintutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Anni Vainio	
Työn nimi Hybridisenä olentona rajojen maailmassa - sosiaaliset representaatiot koirasusista	
Oppiaine Sosiologia	Työn tyyppi Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2021	Sivumäärä 56 + liitteet
Ohjaaja Hanna-Mari Husu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkielmassa tarkastelen koirasusien omistajien ja niistä kiinnostuneiden henkilöiden esittämiä sosiaalisia representaatioita koirasusista. Koirasudet ovat koiran ja suden hybrideitä, jotka eivät asetu totuttuihin kategorioihin: ne eivät ole yksiselitteisesti koiria tai susia, kulttuuria tai luontoa eivätkä edes lemmikkejä tai villieläimiä. Tutkielmassa kysyn, (1) millaisia merkityksiä koirasusiharrastajat antavat koirasusille, (2) kuinka koirasudet hybridisinä olentoina kuvataan osana luokittelulle pohjaavaa sosiaalista todellisuutta ja (3) mikä on koirasusien oma rooli osana sosiaalisia representaatioita. Lisäksi olen kiinnostunut sosiaalisten representaatioiden muodostumisen prosessista.</p> <p>Tutkielman aineisto muodostuu tuottamani ja koirasusiharrastajille kohdentamani kyselyaineiston vastauksista. Aineisto koskee erityisesti vastaajien kokemuksia koirasusista ja koirasusien kanssa sekä koirasusiin liittyvästä yhteiskunnallisesta ilmapiiristä. Tarkastelen aineistoa aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin suunnaten katseeni siihen, kuinka vastaajat kuvaavat koirasusiin liittyviä kokemuksia ja merkityksiä. Tarkastelen tuloksia sosiaalisten representaatioiden teorian kautta siten, että vastaajien esitysten sosiaalinen rakentuminen havainnollistuu. Kantateemojen kautta pohdin myös esitysten taustalla vaikuttavien kulttuuristen luokitteluiden roolia.</p> <p>Analyysin tuloksena esitän, että vastaajat representoivat koirasusia alkukantaisina, erityisinä lemmikki- tai kumppanieläiminä, joita määrittää luonnollisuus, haastava ja älykäs luonne sekä laumasitoutuneisuus. Koirasudet edustavat biologisten hybridien ohella merkitysten hybridejä, joissa ilmenee esimerkiksi koira ja susi, kulttuuri ja luonto sekä kesy ja villi. Koirasudet eivät asetu perinteisiin luokitteluihin vaan luontokulttuuriin, jossa luokitteluiden vastakkaisuudet hämärtyvät. Koirasudet ovat mukana sosiaalisten representaatioiden muodostumisen prosessia, mutta niiden roolista voidaan vain ihmisten kertomuksia lukemalla tietää suhteellisen vähän. Tutkielman tavoitteena on erityisesti lisätä ymmärrystä koirasusiin liittyvästä ilmiöstä tutkimalla koirasusiharrastajien kokemuksia ja käsityksiä.</p>	
Asiasanat koirasudet, sosiaaliset representaatiot, sosiologinen eläintutkimus, ihmis-eläin-suhde, konstruktionismi, kulttuuri-luonto-dikotomia, luontokulttuuri	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

KUVIOT

KUVIO 1	Semioottinen kolmio	14
---------	---------------------------	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Aineiston koodaus: koodit ja niiden esiintymiskerrat aineistossa	23
TAULUKKO 2	Sosiaaliset representaatiot koirasusista merkityksinä, ominaisuuksina ja käytäntöinä sekä jaottelu kantateemoihin aineiston pohjalta	25

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KOIRASUDET SOSIOLOGISESSA TUTKIMUKSESSA	5
	2.1 Sosiologinen eläintutkimus	5
	2.2 Sosiaalinen ja biologinen koirasusi.....	8
3	SOSIAALISTEN REPRESENTAATIOIDEN TEORIA.....	12
	3.1 Sosiaaliset representaatiot.....	12
	3.2 Kantateemat ja luokittelujärjestelmä	15
4	AINEISTO JA METODIT	18
	4.1 Aineiston kuvaus ja keruu	18
	4.2 Sisällönanalyysi metodina ja analyysin kulku.....	20
5	KOIRASUSI ALKUKANTAISENA LEMMIKKINÄ LUONNON JA KULTTUURIN RAJAMAILLA	24
	5.1 Luonnollisuus ja side luontoon.....	25
	5.2 Haastava ja älykäs luonne	28
	5.3 Sosiaalisuus ja laumasitoutuneisuus.....	32
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	36
7	PÄÄTÄNTÖ.....	41
	LÄHTEET	42
	Kirjalliset lähteet	42
	Uutislähteet	53
	Verkkolähteet	55
	LIITTEET	57
	Liite 1: Vastaajan ikä.....	57
	Liite 2: Vastaajan sukupuoli.....	58
	Liite 3: Asuinpaikka	59
	Liite 4: Omistatko itse koirasusia?.....	60
	Taulukko 3: Avoimet kysymykset	61

1 JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tarkastelen koirasusia omistavien sekä niistä kiinnostuneiden henkilöiden esittämiä sosiaalisia representaatioita koirasusista. Kysyn, (1) millaisia merkityksiä koirasusista kiinnostuneet ihmiset antavat näille eläimille, (2) kuinka koirasudet hybridisinä olentoina kuvataan osana luokitteluille pohjaavaa sosiaalista todellisuutta ja (3) mikä on koirasusien itsensä rooli esitetyissä sosiaalisissa representaatioissa. Sosiaalisten representaatioiden sisältöjen ohella tarkastelen sitä, millainen kyseisten representaatioiden muodostumisen prosessi on. Koirasusilla viitataan eläimiin, jotka ovat koiran ja suden hybrideitä, eli niissä on tavallista koiraa enemmän susiperimää.¹ Koirasudet ovat toisaalta sekä koiria, ”ihmisen parhaita ystäviä”, että susia, joita vihataan, pelätään ja jotka koetaan haittana ihmisille (esim. Hiedanpää & Ratamäki 2015, 7). Toisaalta ne eivät ole koiria eivätkä susia, vaan hybrideitä, jotka asettuvat kulttuurin ja luonnon, lemmikin ja villieläimen, koiran ja suden rajamaille.

Vähäisestä tutkimuksesta huolimatta koirasudet ovat kiinnostaneet yhteiskuntatieteilijöitä erityisesti siksi, että ne pakenevat kategorioita (ks. Aaltola 2004 17–36; Douglas 2000 [1966]), kuten kulttuuri ja luonto, kesy ja villi sekä tuttu ja tuntematon (Peltola & Heikkilä 2018, 199). Koirasudet asettuvat jonnekin muualle kuin tuntemiimme kategorioihin, jolloin ne ovat poikkeuksia, anomalioita, joiden olemassaoloa säännellään myös lakien avulla. Kategorisointi tarkoittaa maailman paikallista, ajallista tai ajallis-paikallista jakamista osiin mahdollisimman selvärajaisiin luokkiin (Bowker & Star 1999, 10). Ihmiset hahmottavat maailmaa tällaisten kutakuinkin selkeiden kategorioiden, ja erityisesti kaksinapaisten ja hierarkkisten luokkien eli binaarien, dualismien tai dikotomioiden, mukaisesti (Aaltola 2004, 19–21; Löytty 2005, 11). Sosiologisessa eläintutkimuksessa eläinten kulttuuriset luokitukset ovat olleet keskeisiä tarkastelun kohteita jo siksi, että luokittelujärjestelmät inhimillisen olemassaolon tapana on sosiologiassa vaikutusvaltainen ajatus (Kupsala & Tuomivaara 2004, 312–313; ks. myös Sulkunen 1998, 64–65).

---

¹ Aineistossa on myös *susitaustaisten* koirien omistajien kokemuksia ja käsityksiä. Susitaustaiset koirat muistuttavat ulkonäöllisesti sutta, mutta niissä on melko vähän susiperimää. Ne määritellään kesykoiriksi toisin kuin koirasudet. Etenkin harrastajat korostavat susitaustaisten koirien ja koirasusien eroa paljon, mutta ollessani kiinnostunut koirasusien hybridisestä luonteesta, ovat susitaustaiset koirat yhtäläillä kiinnostavia tutkielmani kannalta. Selkeyden vuoksi kirjoitan tutkielmassa pääasiallisesti vain koirasusista.

Sosiologinen eläintutkimus on verrattain uusi ja marginaalinen ympäristösosiologiasta juontunut sosiologian haara; muut kuin ihmiset eivät perinteisesti ole olleet sosiologisen tutkimuksen kannalta relevantteja (Tuomivaara 2016, 116–118). Eläimiä, muita kuin ihmisiä, ei ole luettu ihmisten jakamaan sosiaalisen alueeseen (esim. Arluke 2002; Cudworth 2014; Franklin 1999; Kruse 2002; Kupsala & Tuomivaara 2004; Peggs 2012; Tuomivaara 2016, 2018). Yhteiskunta on kuitenkin monilajinen kokonaisuus, jossa erilaisilla eläinlajeilla ja -yksilöillä on paikkansa, merkityksensä ja suhteensa ihmisiin niin kumppaneina kuin välineinä, etäisinä toisina² ja symboleina (esim. Adams 1990, 41–42). Sosiologisen eläintutkimuksen ytimessä ovat olleet kysymykset eläinsuhteiden kulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta muutoksesta sekä eläinsuhteen ristiriitaisuudesta – ambivalenssista – kun muunlajiset eläimet ovat toisaalta ihmisten hyväksikäytön kohteita ja toisaalta kumppaneita (Kupsala & Tuomivaara 2004, 311).

Humanistis-yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa koirasudet ovat vielä suhteellisen vieraita olentoja, vaikka niiden kiinnostavuus on myös tunnistettu (Peltola & Heikkilä 2018).³ Lemmikkieläimet, etenkin koirat, ovat sen sijaan saaneet paljon huomiota erityisesti sosiologisessa eläintutkimuksessa (Taylor & Sutton 2018, 475–476). Susia taas on tarkasteltu muun muassa kulttuurihistorian ja ympäristötieteiden puolella (esim. Bisi 2010; Hiedanpää & Ratamäki 2015; Lähdesmäki 2015, 2020; Mech & Boitani 2003; Ojalampi 2015; Ratamäki 2009), mutta myös yhteiskunta- ja oikeustieteiden aloilla (esim. Ojalampi & Blomley 2015; Lynn 2010; Skogen & Kränge 2003). Tutkimuksessa koirat ilmenevät erityisesti perheenjäseninä ja merkityksellisinä toisina (esim. Charles 2016; Haraway 2003, 2008; Ruonakoski 2015), kun taas sudet ovat usein ihmisistä fyysisesti ja sosiaalisesti etäisiä – osa kulttuuria symboleina ja kertomuksina sekä poliittisen kiistan kohteina (Lähdesmäki 2015, 15–16).⁴

---

² Etäiset toiset viittaavat niihin eläimiin, jotka ovat piilossa suurelta yleisöltä tavalla tai toisella. Esimerkiksi tuotantoeläimet ovat piilossa tuotantolaitoksissa tai pelkistettyinä tuotteiksi, kuten lihaksi. Etäännytyks on sekä fyysistä että kielellistä, mutta eläimet ovat silti läsnä arjessamme.

³ Tutkimus koirasusista sijoittuu erityisesti biologian kentälle (esim. Hansen Wheat, ym. 2018; Harmoinen ym. 2021; Maglieri, ym. 2019; Vilà & Wayne 1999), mutta myös yksi kulttuurihistorian pro gradu (Korhonen 2019) ja oikeustieteellistä tutkimusta (Heikkilä & Peltola 2018; Trouwborst 2014) koirasusista on julkaistu.

⁴ Toisaalta Heta Lähdesmäen (2020, 34) mukaan petoeläimet, kuten sudet, nähdään usein liiankin aktiivisina niiden ”tunkeutuessa ihmisten alueelle saalistamaan” koiria, tuotantoeläimiä ja riistaa. Tällöin toimijuus näyttäytyy lähinnä tappamisen kautta, ja sudet saatetaan kokea fyysisesti liiankin läheisinä (myös esim. Ojalampi 2015, 8–9).

Tarkastelen koirasusia, niihin liitettyjä merkityksiä ja paikattomuutta luokittelujärjestelmässä, *sosiaalisten representaatioiden teoriaa* hyödyntäen. Teorian on alkujaan esittänyt ranskalainen sosiaalipsykologi Serge Moscovici (1925–2014), joka 1960-luvulla julkaisi väitöskirjansa koskien psykoanalyysin leviämistä ranskalaisessa yhteiskunnassa.⁵ Sosiaalisten representaatioiden teoria on erityinen teoreettinen lähestymistapa, jonka avulla voi tarkastella arkiymmärryksen muodostumista ja sisältöjä tiettyjä aiheita koskien tietyssä sosiaalisessa ja ajallisessa kontekstissa. (Sakki, Mäkinieniemi, Hakoköngäs & Pirttilä-Backman 2014, 317–318.) Teoriaa on sovellettu sosiaalipsykologian lisäksi muun muassa antropologiassa, viestinnän tutkimuksessa ja sosiologiassa (Moscovici 1988, 214; Sakki ym. 2014, 317), ja tutkimusta on tehty esimerkiksi terveyden ja sairauden (Herzlich 1974), mielisairauksien (Jodelet & Duveen, 1989), kuoleman (Bradbury 1999), sukupuolen (Unger 1989), ympäristön (Callaghan, Moloney & Blair 2012) ja suojeltavien susien (Figari & Skogen 2012) sosiaalisista representaatioista. Sosiaalisten representaatioiden teorian laaja soveltaminen lienee mahdollista osin siksi, että Moscovici (1988, 213) on kieltäytynyt esittämästä sosiaalisille representaatioille tyhjentävää määritelmää, ja kehottanut teorian luovaan käyttöön (Sakki, ym. 2014, 320; Moscovici 1988, 239).⁶

Sosiaaliset representaatiot viittaavat laajoihin *ideoiden ja käytäntöjen systeemeihin*, eivätkä ne ole vain asenteita, mielipiteitä tai mielikuvia koskien tiettyä aihetta (Sakki, ym. 2014, 318). Ne ovat eräänlaisia arkiteorioita, jotka muodostuvat sosiaalisesti ryhmän kontekstissa, ja mahdollistavat ryhmän sisäisen kommunikaation – sosiaalisen todellisuuden rakentumisen. Sosiaalisia representaatioita on mielekkäintä tutkia tiettyä aihetta koskien sellaisten ihmisten joukosta, joille aihe on jollakin tapaa tärkeä ja kiinnostava (Figari & Skogen 2011, 317–318). Tutkielmassa tarkastelen sosiaalisten representaatioiden sisältöjä ja muodostumista sosiaalisessa ryhmässä, johon kuuluu sekä koirasusista kiinnostuneita ihmisiä että itse koirasusia. (Esim. Marková 2000, 2017; Moscovici 1984, 1988; Moscovici & Vignaux 1994.)

---

⁵ Moscovici (1961): *La Psychanalyse, son image et son public*

⁶ Moscovicin (1988, 213) mukaan sosiaalisten representaatioiden teoria ja käsite pysyvät näin täydennettävänä, eikä niillä pyritä ”aukottomaan täydellisyyteen”.

Käytän tutkielmassa aineistoa, jonka olen tuottanut syksyllä 2021 kyselyn muodossa. Kysely koostui muutamasta vastaajaa koskevasta monivalintakysymyksestä ja kahdeksasta avoimesti vastattavasta kysymyksestä, joissa kysyin esimerkiksi kiinnostuksesta koirasusiin, kokemuksista koirasusista ja koirasusien kanssa sekä koirasusia koskevasta yhteiskunnallisesta ilmapiiristä ja lakimuutoksesta. Jaoin kyselyn kolmessa suljetussa koirasusi- ja susitaustaiset koirat-aiheisessa Facebook-ryhmässä⁷, ja siihen vastasi kaikkiaan 46 ihmistä. Anonyymien luonteensa ansiosta kysely mahdollisti monenlaisten kokemusten esiintuomisen, ja aineisto antaa erityisen katsauksen niiden ihmisten käsityksiin, joilla on kokemusta koirasusien kanssa elämisestä. Analysoin aineistoa aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin siten, että aineistosta abstrahoituja luokitteluita ei ole nimetty tietyn teorian mukaisin käsittein (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–127, 131). Sosiaalisten representaatioiden teoria on kuitenkin tutkielmassa läsnä tulosten analyysissä, mutta myös siinä, mitä olen aineistolta kysynyt.

Sosiaalisten representaatioiden teorian ohella tutkielmaa ohjaa ihmiskeskisyys sekä ihmisen ja muiden eläinten välille tehtävää rajanvetoa haastava *posthumanistinen luenta* (esim. Braidotti 2013; Haraway 2003, 2008; Lummaa & Rojola 2014; Lähdesmäki 2020, 16–17; Tuomivaara 2018, 46–48; Wolfe 2009). Karoliina Lummaan ja Lea Rojolan (2014, 8) mukaan posthumanismi on ”kriittisten ja eettisten uudelleenjäsentelyjen projekti”, jossa ihminen ei ole muihin olioihin nähden ylivertainen, vastakohtien kautta määritelty kaiken mitta. Näin myös muut kuin ihmiset nähdään toimijoina, jotka aktiivisesti luovat ja muovaavat maailmaa vastoin ihmiskeskeistä paradigmat (ks. Catton & Dunlap 1978). Posthumanistisen lähestymistavan vuoksi käytän tekstissä sanaa ”muunlainen eläin” sanan ”eläin” sijaan, sillä tämä kielellinen valinta korostaa ihmisen kuulumista muuhun eläinkuntaan.

Näiden teoreettisten ja menetelmällisten valintojen avulla tutkin koirasusia tuntevien ihmisten esityksiä koirasusista. Ihmis-koirasusi-suhteen tarkastelu voi avata näkökulmia myös laajempaan ihmis-eläin-suhteiden ymmärtämiseen, sillä koirasusi edustaa ristiriitaista koiran ja suden hybridiä.

---

⁷ *Koirasusi Suomessa, Koirasudet ja susitaustaiset koirat sekä Susitaustaiset koirat*. Myös *Susitaustaiset koirat ry* jakoi kyselyn Facebook-sivuillaan ja Instagramissa otettuani heihin yhteyttä sähköpostitse. Ryhmien jäsenet jakoivat kyselyä luvallani eteenpäin myös tuttavilleen.

2 KOIRASUDET SOSIOLOGISESSA TUTKIMUKSESSA

2.1 Sosiologinen eläintutkimus

Sosiologia ja sen määritelmät muuttuvat alati muutoksessa olevan yhteiskunnan mukana. Sosiologian tavoite tai merkitys voi olla esimerkiksi muuttuvan yhteiskunnan ymmärtäminen ja selittäminen (Giddens & Sutton 2013, viii), tapa ajatella ja tutkia ihmisten luomaa maailmaa (Bauman 1997 [1990], 15), olla kaiken inhimillisen elämän ja sosiaalisten todellisuuksien tutkimista (Mills 2015 [1959], 153) tai sosiaalisten ilmiöiden ja yhteiskunnallisen todellisuuden tutkiminen (Sulkunen 1998, 16). Yhteistä kaikille näille – ja monille muille – määritelmille on se, että tutkittava kohde on inhimillinen: yhteiskuntatiede on ihmistiedettä.

Sosiaalisuus on sosiologiassa ollut pitkään ihmisen yksinoikeus (Tuomivaara 2015, 65), ja muunlajiset eläimet ovat näyttäytyneet lähinnä ihmisen itsemäärittelyn välineenä (Murphy 1995, 692; Peggs 2013, 593). Todellisuudessa yhteiskunta ei rakennu yksin ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, vaan se on myös lukuisten materiaalien tekijöiden ja muunlajisten eläinten⁸ toimijuuksien verkosto (Bryant 1979, 417; Kupsala & Tuomivaara 2004, 311; Latour 2005, 6; York & Longo 2017, 33–35). Mikäli muunlajiset eläimet luetaan yhteiskuntatieteissä vain osaksi luontoa ja täten ympäristösosiologiaa, unohdetaan helposti niiden elimellinen osa yhteiskunnassa – muunlajiset eläimet tuntevina, tietävinä ja kokevina yksilöinä, eikä vain etäällä luonnossa elävinä villoina (Tovey 2003, 196–197; Tuomivaara 2018, 23). Erityisesti viime vuosikymmenten aikana ihmisten ymmärrys muunlajisista eläimistä ja empatia niitä kohtaan on kasvanut suuresti, ja lemmikkieläimet ovat tulleet yhä keskeisemmäksi osaksi ihmisten arkea (Charles & Aull 2008; Franklin 1999, 34–61; Tuomivaara 2016, 123–124). Eläinsuhde on politisoitunut muun muassa eläintuotannon jatkuvan kasvun ja sen epäkohtien havaitsemisen vuoksi (Franklin 1999, 9–11). Sosiologia on tästä huolimatta ollut verrattain hidas vastaamaan tarpeeseen tutkia ihmisten ja muunlajisten

---

⁸ Englannissa on vakiintunut erityisesti sana *non-human animal*, mutta suomeksi tätä käsitettä on hankala kääntää niin, että sanan merkitys säilyy. Suomennoksesta ks. Kupsala & Tuomivaara, 2004, 310–311. Muunlajisen eläimen lisäksi käytetään esimerkiksi sanoja *vieraslajinen eläin* ja *toislajinen eläin*, mutta olen päättänyt käyttämään muotoilua *muunlajinen* sen vähemmän toiseuttavan luonteen vuoksi (ks. esim. Ruonakoski, 2011, 21).

eläinten välisiä suhteita (Arluke 2002, 369; Kruse 2002, 375; Tuomivaara 2016, 116–117).

Clifton D. Bryantin artikkeli *The Zoological Connection: Animal-Related Human Behaviour* vuodelta 1979 määrittää usein ensimmäiseksi sosiologisen eläintutkimuksen artikkeliksi (esim. Tuomivaara 2018, 21), mutta erityisesti 1990-luvulta alkaen tutkimus on lähtenyt kasvuun (esim. Arluke & Sanders 1996; Franklin 1999). Saara Kup-sala ja Salla Tuomivaara (2004, 311) ovat määritelleet sosiologisen eläintutkimuksen tutkivan ihmisten ja eläinten välisiä suhteita ja niiden yhteiskunnallisia ehtoja sovel-taen ja kehittäen sosiologian teoreettista ja metodologista välineistöä. Tutkimus koh-distuu esimerkiksi niihin yhteiskunnallisiin tekijöihin, jotka luovat ja uusintavat eläi-miin liittyviä ajatustapoja ja käytäntöjä sekä yksilöiden kokemuksia ja käsityksiä muunlajisista eläimistä osana laajoja yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja historiallisia konteksteja. (Myös Arluke 2002; Cudworth 2014, 2016; Peggs 2012, 2013; Taylor & Sut-ton 2018, 467–468; York & Longo 2017, 32–33.)

Erytyisesti eläinsuhteiden ambivalenssi eli ristiriitaisuus on kiinnostanut sosio-logeja: toisaalta muunlajisia eläimiä hellitään ja pidetään osana perheenä, toisaalta syödään ja käytetään monin tavoin hyväksi (Arluke & Sanders 1996; Cudworth 2015; Eder 1996 [1988], 149; Kup-sala & Tuomivaara 2004, 311–312). Muunlajisten eläinten merkitys ja ihmisten tapa kohdella niitä määrittyy yleisesti sen mukaan, mitä hyötyä kustakin eläinyksilöstä tai -lajista pyritään saamaan (esim. Aaltola 2004, 21; vrt. Saa-risto & Jokinen 2013, 132). Muunlajiset eläimet luokitellaan ja sijoitetaan täten ihmis-ten asettaman käyttötarkoituksen mukaisesti.

Muunlajisia eläimiä koskevien tutkimusartikkelien määrä on runsastunut yhä enemmän 2000-luvun puolelle tultaessa (ks. Taylor & Sutton 2018, 474). Nik Taylorin ja Zoi Suttonin (2018, 475) tutkimuksen mukaan sosiologisen eläintutkimuksen artik-keleista huomattavan suuri osa koskee kumppanuus- tai lemmikkieläimiä⁹ – erityi-sesti koiria. Ihmisen kanssa tiiviissä vuorovaikutuksessa olevia muunlajisia eläimiä

---

⁹ Alkujaan Donna Harawayn esittämä käsite *kumppanuuslaji* (companion species) on merkityksel-tään *lemmikkieläintä* vuorovaikutuksellisempi: kumppani ei ole vain lempeyden kohde (käsitteistä myös Ruonakoski, 2015, 263). Kumppanuuslaji tarkoittaa suhdetta, jossa kumpainkin laji, eri-tyisesti ihminen ja koira, muovaavat toisiaan. Kumppanuuslajisuhteessa on Harawayn mukaan

tutkitaan sosiologiassa herkemmin kuin etäisiä tuotanto-, turkis-, koe-, eläintarhassa eläviä ja luonnonvaraisia eläimiä. Ihmiset kokevat lemmikki- ja kumppanuuseläimet¹⁰ yhä vahvemmin osaksi perhettä (Charles & Davies 2008; Charles 2014, 718), ja lemmikkieläinten määrä on kasvanut merkittävästi.¹¹ Sen sijaan eläimet, joiden kanssa ihmiset eivät ole vuorovaikutuksessa lemmikkien tapaan, jäävät helposti abstrakteiksi ja etäisiksi: muita eläimiä ei välttämättä hahmoteta yksilöllisinä ja kyvykkäinä toimijoina, koska niitä ei tavallisesti edes kohdata. Muunlajisista eläimistä vain lemmikit on vedetty siihen sosiaalisen alueeseen, jossa ihmisten käsitetään toimivan – myös konkreettisesti kodin piiriin (esim. Cudworth 2019) – ja ovat siksi myös erityisen kiinnostavia sosiologisesti (Franklin 1999, 11–13).

Koska sosiologisessa eläintutkimuksessa kategoriat ja kategorisoinnit ovat olleet olennaisessa osassa ihmis-eläin-suhteiden tutkimusta, on sosiaalisella konstruktionismilla ja strukturalistisella kulttuuriteoriolla¹² ollut tutkimuksessa vahva asema (Tuomivaara 2016, 125–126). (Ks. esim. Arluke & Sanders 1996, 9–18; Cudworth 2014, 21; Eder 1996, 58–106; Franklin 1999, 9–10; Ingold 1988, 10–13.) Sosiaalista konstruktionismia edustava sosiologinen eläintutkimus painottuu erityisesti siihen, kuinka ihmiset ajattelevat muunlajisia eläimiä ja minkälaisia käsityksiä he vuorovaikutuksessa muunlajisista eläimistä luovat (Tuomivaara 2016, 125–126). Ymmärrys muunlajisista eläimistä muodostuu sekä luonnontieteellisen tiedon – ajankohtaisen tai vanhentuneen – että kulttuuristen käsitysten ja kuvastojen mukaisesti. Käsitykset pohjautuvat siis enemmän kulttuuriin kuin todellisiin eläimiin: eläimiin mielissä eikä maailmassa (York & Longo 2017, 35). Strukturalistinen perinne taas korostaa luokitteluita ja binaaristen, eli kaksinapaisten, vastinparien merkitystä ajattelussa (Tuomivaara 2016, 126).

---

kyse kahden lajin välisestä kunnioituksesta ja solidaarisuudesta, jolloin lajit ovat toisilleen merkityksellisiä toisia. Ihmisen ja koiran suhde kumppanuutena on Harawayn mukaan uusi, eivätkä kaikki ihmis-koira-suhteet toki ole kumppanuussuhteita. (Haraway 2003, 6; 2004, 331; 2008, 16.)

¹⁰ Australialaisessa tutkimuksessa (Franklin 2006) 88 % vastanneista kokivat lemmikkinsä osana perhettä ja Yhdysvalloissa (Harris Poll (2011) Charlesin 2014, 715–716 mukaan) luku oli jopa 91 %.

¹¹ Suomessa rekisteröitiin rotukoiria vuonna 2020 ennätyksellisesti 48 895 koiraa (Kennelliitto 2021), mikä on enemmän kuin samana vuonna syntyneiden lasten lukumäärä (Tilastokeskus 21.1.2021). Vuonna 2016 lemmikkejä oli noin joka kolmannessa taloudessa (Tilastokeskus 20.4.2020).

¹² Erityisesti Mary Douglasin ja Claude Lévi-Straussin antropologiat vaikuttavat vahvasti sosiaalisen konstruktionismin taustalla sosiologisessa eläintutkimuksessa (Franklin 1999, 9–10).

Binaariset vastinparit, kuten kulttuuri-luonto, ihminen-eläin ja mies-nainen, ovat hierarkkisia, ja jälkimmäinen määritellään ”toisena” – jonakin huonompana (Aaltola 2004, 19–21; Löytty 2005, 8–15). Kategoriat toimivat inhimillisenä maailman hahmottamisen ja tiedonkäsittelyn välineinä (Bowker & Star 1999).

Kulttuuriset käsitykset muunlajisista eläimistä ja näiden käsitysten rakentuminen ovat Taylorin ja Suttonin (2017, 35) mukaan olleet eläimiä tutkittaessa ensisijaisia. Tarkastelutapa on ihmiskeskeinen sen tutkiessa juuri eläimiä mielissä. Sosiaalinen konstruktionismi ja strukturalismi ovat kuitenkin tärkeitä välineitä, joiden avulla tarkastella muunlajisia eläimiä sosiologisesti: on tunnettava eläimet ihmisten mielissä, jotta on kenties mahdollista oppia tuntemaan eläimet maailmassa.

2.2 Sosiaalinen ja biologinen koirasusi

Konstruktionistista ja strukturalistista ajattelua soveltaen ovat koirasudet hybridisiä olentoja, jotka eivät selkeästi asetu kulttuuriin tai luontoon, lemmikeiksi tai villieläimiksi eivätkä koiriksi tai susiksi. Luonnonvarakeskuksen (Luke) mukaan koirasusi on yksinkertaistetusti eläin, joka on koiran ja suden, koirasuden ja toisen koirasuden, koirasuden ja suden tai koirasuden ja koiran risteymä (Vieraslajit.fi; myös *Heathen Paws*; Rasila & Tamminen). Koirasusia, joita harrastajat usein kutsuvat *hukiksi*, pidetään lemmikkeinä, mutta vastustus eläimiä kohtaan on myös suurta: koirasusien soveltavuutta lemmikeiksi epäillään, ja ne koetaan uhkana luonnonsuden puhtausta kohtaan.¹³ Julkisuudessa koirasudet ovat 2000-luvun aikana esiintyneet suhteellisen usein: uutismediat ovat kirjoittaneet koirasusista etenkin silloin, kun luonnossa on epäilty kulkevan villiintyneitä koirasusia (Yle 7.6.2010), koirasusiksi epäiltyjä susia on salametsästetty (Yle 20.11.2015), DNA-tutkimuksista koirasusien ja susien

---

¹³ Vastustus ilmenee esimerkiksi lukuisista uutisartikkeleista (ks. uutislähteet tässä tutkielmassa) sekä Hanna Korhosen (2019) pro gradu -tutkielman tuloksista. Muun muassa Yle (21.11.2014) on kirjoittanut koirasudesta ”sekundana”, ja itse lakiasetus perustuu sille, että koirasusi on uhka suden puhtaudelle (Vieraslajit.fi). Koirasudet esitetään paikattomina olentoina, jotka eivät ole koiria eivätkä susia, vaan Mary Douglasin käsittein jonkinlaista kulttuurista likaa. Myös Kennelliitto (esim. 2.12.2015, 11.9.2019, 8.10.2019) on linjannut *sekarotuisten* koirasusien olevan haitallisia.

erottamiseksi¹⁴ on löydetty jotakin uutta (Maaseudun tulevaisuus 30.4.2021), lakimuutoksesta (Yle 23.5.2019) koirasusista erikoisena harrastuksena (Maaseudun tulevaisuus 8.10.2014) ja koirasusiin liittyvistä eläinoikeusrikkomuksista (Iltalehti 16.10.2019; Yle 20.6.2019 & 10.12.2020).¹⁵ (Ks. Korhonen 2019; Vilka 2008, 156–159.)

Ajatus koirasusien soveltumattomuudesta yhteiskuntakelpoisiksi lemmikkieläimiksi ilmenee erityisesti siinä, että vuonna 2019 koirasudet säädettiin vieraslajiasetuksessa kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi (Vieraslajit.fi).¹⁶ Luonnonvarakeskus perustelee asiaa sillä, että koirasusilla on mahdollisuus pärjätä luonnossa geneettisten ja fyysisten ominaisuuksiensa vuoksi paremmin kuin koirilla yleensä. Tämä lisää koiran ja suden risteytymisen mahdollisuutta, joka taas uhkaa suden geneettistä puhtautta ja luonnon monimuotoisuutta. Lakiasetus ei koske kahta virallisiksi määritettyjä koirasusirotuja (saarloosinsusikoira ja ceskoslovensky vlciak) eikä kesykoiriksi määritettyjä susitaustaisia koiria.¹⁷

Koirasusi määritellään sen mukaan, kuinka paljon sutta eläimen perimässä on. Tämä ilmaistaan niin sanotulla F-gen-luvulla (filial generation), joka ilmaisee sudesta seuraavia sukupolvia: F1 on koirasusi ensimmäisessä polvessa, F2 toisessa, ja niin edelleen. Yleisimmin koirasudeksi määritellään eläin, joka on perimältään F1–F4. F-luku ei suoraan kerro sitä, kuinka paljon eläimen perimässä on sutta, sillä koirasudet risteytyvät myös keskenään (ks. Addams & Miller 2012, 70–71).¹⁸ Niin kutsuttu *susiprocentti* on näin ollen hyödyllisempi tapa tarkastella koirasuden susiperimää. Finnish Wolfdogs -yhdistyksen sivuilla Terhi Rasila ja Laura Tamminen kirjoittavat, että ma-

---

¹⁴ Koirat ja sudet ovat geneettisesti niin lähellä toisiaan, että koirasusien ja susien erottaminen sekä ulkonäöllisesti että geneettisesti on hyvin hankalaa; koirat ovat ennen muuta domestikoituneita susia, jonka vuoksi niiden DNA:t ovat samankaltaiset (Addams & Miller 2012, 91). Viime vuosina DNA-analyysi koirasuden ja suden erottamiseksi on kuitenkin kehittynyt paljon (Luke 29.4.2021).

¹⁵ Kirjoitustapa on uutisissa useimmiten lähtökohdiltaan antroposentrismi. Antroposentrismi tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että vaikka uutisissa olisi kyse muunlajisista eläimistä, ei itse kyseisen eläimen tai eläinlajin näkökulmaa tarkastella – kiinnostus on siinä, mitä asia tarkoittaa ihmisten kannalta. (Almiron, Cole & Freeman 2018; Creed & Reesink 2015.)

¹⁶ Lakiasetuksessa linjataan, että ennen vuoden 2019 kesäkuuta laillisesti lemmikeiksi hankitut koirasudet saavat elää luonnolliseen kuolemaan saakka, mutta omistajan on huolehdittava erityisen tarkasti siitä, että eläin ei pääse karkaamaan luontoon (Vieraslajit.fi).

¹⁷ Jo vuodesta 2016 alkaen koirasusien maahantuonti on määritelty laittomaksi uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa säätelevän CITES-lainsäädännön mukaisesti (ymparisto.fi, 2013/2020).

¹⁸ Kaksi korkean susiprocentin omaavaa yksilöä saavat lisääntyessään vastaavasti suhteellisen korkeaprocenttisen pennun, vaikka se täten olisi esimerkiksi F6-koirasusi.

talaprosenttisiksi määritellään 1–40 %, keskiprosenttisiksi 40–75 % ja korkeaprosenttisiksi 75–99 % koirasudet. Määritelmät ovat kuitenkin liukuvia.¹⁹ Susitaustaiset koirat muistuttavat ulkonäöllisesti sutta, mutta susiperimää niissä on 3,125 % tai alle (Vieraslajit.fi). Ne ovat täten lähtökohtaisesti käyttäytymiseltään koirasusia enemmän ”tavallisia koiria” vastaavia, ja ne määritellään kesykoiriksi (Vieraslajit.fi).

Koirat ja koirasudet ovat geneettisesti ja usein myös ulkomuodollisesti niin lähellä toisiaan, että myös tutkijoiden voi olla hankalaa tai jopa mahdotonta erottaa koirasutta ja sutta toisistaan (Raevaara 2011, 18–21, 53–55).²⁰ Erityisesti koirasusia voi olla mahdoton erottaa sudesta ulkonäön perusteella. Koirien, susien ja koirasusien käyttäytymisessä on kuitenkin suuria eroja toisiinsa verraten esimerkiksi sosiaalisissa tavoissa ja tarpeissa. Koirasudet ovat tavallisia koiria vaativampia lemmikkieläimiä intensiteetiltään voimakkaampien susipiirteiden vuoksi (Addams & Miller 2012, 91). Tämä voi ja myös aiheuttaa ongelmia sekä koirasusille että ihmisille, kun omistajat eivät aina osaa vastata koirasusien tarpeisiin. Koirasudet ovat lähtökohtaisesti vahvemmin laumaan sitoutuvia, välinpitämättömämpiä lauman ulkopuolisia kohtaan, haastavampia koulutettavia, varautuneempia tai arempia, niillä on suurempi halu pureksella, kaivaa ja käyttää ääntään sekä ne ovat hyvin aktiivisia ja tarvitsevat paljon virikkeitä ja liikuntaa (Addams & Miller 2012, 122–127; Finnish Wolfdogs ry).

Koirasusien ympärillä on yhä aktiivinen joukko harrastajia vieraslajiasetuksesta huolimatta, mutta omistajien ja koirasusien lukumäärää on hankala arvioida. Tämä johtuu etenkin koirasusien laillisesta asemasta hämärällä vyöhykkeellä ja siitä, että sekarotuisia koiria ei yleensä rekisteröidä Suomessa. Jo lakkautetun Suomen koirasudet ry:n silloisen puheenjohtajan Taru Pekkarisen mukaan Suomessa oli vuonna 2014 noin tuhat koirasutta (Maaseudun tulevaisuus 8.10.2014; Tikkanen 2020, 8). Finnish Wolfdogs ry:n mukaan lemmikkikoirasudet ovat pääasiallisesti polveutuneet

---

¹⁹ Esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa koirasusi-ilmiö on huomattavan suuri, voidaan matalaprosenttisiksi määritellä jopa 1–49-prosenttinen koirasusi (esim. Rasila & Tamminen).

²⁰ Addamsin ja Millerin (2012, 122–127) mukaan koirat ja sudet erottaa käyttäytymisessä erityisesti siitä, että sudet haukkuvat vain harvoin, mutta kommunikoivat ulvoen, koira tervehtii usein uutta myös ihmistä riemulla, kun taas susi on välinpitämätön tai suhtautuu varauksella, ja koiria on helpompaa kouluttaa. Susiperimää omaava koira tuhoaa useammin paikkoja sisätiloissa jäädessään yksin ja ne ovat pidättyväisempiä. Koiran ja suden väliset erot ovat havaittavissa koirasusissa, mutta yksilölliset erot ovat tietysti suuria.

amerikkalaisista tarhasusista, mutta esimerkiksi Long Playn (Tikkanen 2020, 19) haastatteleman koirasusiharrastajan Stefan Gofferjen mukaan muun muassa Venäjältä on mahdollista salakuljettaa oikeita susia risteytettäväksi koiran kanssa. Vuonna 2019 tämä ilmeni myös käytännössä, kun loppelainen koirasusikasvattaja saatiin kiinni paitsi eläinten kaltoinkohtelusta, myös susien salakuljetuksesta Venäjältä risteytystaroituksessa (esim. Yle 31.3.2021, 20.6.2019; Iltalehti 16.1.2019; Tikkanen 2010). Harrastajien mukaan tämä on kuitenkin melko harvinaista, ja susien ja koirien risteyttämistä vastustetaan yleisesti (esim. Maaseudun tulevaisuus 25.9.2020; Finnish Wolfdogs ry).

Vaikka susiprosentti vaikuttaa koirasusien luonteeseen ja käytökseen merkittävästi, on koirasusia osattava tarkastella myös yksilöinä. Yksilöllisellä luonteella, kasvulosuhteilla, koulutuksella ja sosiaalisilla suhteilla on vahva rooli siinä, millainen koirasusyksilö on. Koirasusia on kiinnostavaa tarkastella kulttuurisilta merkityksiltään niiden hybridisen luonteen vuoksi, mutta myös toimijoina osana sosiaalisen alueen ja laillisen asemansa puolesta (ks. Peltola & Heikkilä 2018, 199; Lie 2017).

3 SOSIAALISTEN REPRESENTAATIOIDEN TEORIA

3.1 Sosiaaliset representaatiot

Ihmisten välinen vuorovaikutus edellyttää representaatioita: puhumalla jostakin asiasta tai olennosta jaamme yleisesti jonkinlaisen ymmärryksen kohteen representaatiosta (Moscovici 1984, 12). Kuten Stuart Hall (1997, 15) on yksinkertaistetusti ilmaissut, tarkoittavat representaatiot kielen käyttämistä tarkoituksena sanoa jotakin merkityksellistä maailmasta tai esittää maailma merkityksellisenä muille ihmisille. Representaatiot ovat merkitysten, kielen ja kulttuurin yhteenpunoutumia, joilla annetaan merkityksiä maailmalle, sen objekteille ja sosiaalisille suhteille. Ne ovat sekä esittäviä, edustavia että tuottavia (Paasonen 2010, 40), ja näin representaatiot lähtevät elämään myös omaa elämäänsä irrallaan kohteistaan: muokkaantumaan ja tuottamaan uusia representaatioita ja merkityksiä kohteistaan (Moscovici 1988, 13).

Yksi keskeinen representaatioiden analyysin tavoite on hahmottaa symbolisten merkitysten ja materiaalisen todellisuuden välisiä suhteita (Paasonen 2010, 45). Eräs toinen tapa lähestyä representaatioita on *sosiaalisten representaatioiden* tutkiminen. Serge Moscovicin esittämän sosiaalisten representaatioiden teorian avulla voidaan tarkastella muun muassa sitä, kuinka johonkin ryhmään kuuluvat henkilöt käsittävät heille merkityksellisen ilmiön, ja kuinka nämä käsitykset muodostuvat (Sakki, ym. 2014, 318). Sosiaaliset representaatiot ovat sosiaalisia, koska ne ovat ihmisryhmän yhteisesti jakamia, ja representaatiot ovat muodostuneet suhteessa tähän ryhmään. Yleisimmän määritelmän mukaan sosiaaliset representaatiot ovat joukko arvoja, ajatuksia, mielikuvia, tietoa ja käytäntöjä, joiden tarkoituksena on luoda järjestystä ja mahdollistaa yhteisön sisäinen kommunikaatio (emt., 318).²¹ Ne mahdollistavat yksilöiden orientoitumisen materiaalisessa ja sosiaalisessa maailmassa, ja sen hallitsemisen.

Sosiaalisten representaatioiden teorian juuret ovat sosiologiassa – Émile Durkheimin kollektiivisten representaatioiden teoriassa, jonka mukaan kieli ja käsitteet ilmaisevat koko yhteisön kokemuksellista todellisuutta (Durkheim 1980 [1912], 386–387;

---

²¹ Alkuperäinen lähde: Moscovici, Serge (1974). Introduction (s. xiii). Teoksessa Herzlich, Claudine (toim.) *Health and illness: A social-psychological analysis*. Academic Press, London.

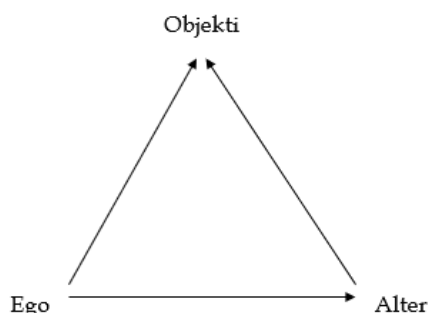

Moscovici 1984, 16–17). Kollektiiviset representaatiot ovat koko yhteisöstä peräisin olevia ylikyösilöllisiä käsitteitä, joihin liittyy paljon sellaista tietoa, jota yksilöt eivät itse ole keränneet (Saaristo & Jokinen 2014, 130). Kollektiivisiin representaatioihin lukeutuvat esimerkiksi myytit ja traditiot. Tieto on siis yhteisöön juurtunutta ja periytyvää. Kollektiivisen representaation käsitteen avulla Durkheim on erottanut yksilöllisen ja yhteisöllisen ajattelun toisistaan, ja tarkastellut yhteisön, eritoten ”primitiivisen yhteisön”, elämää (Pirttilä-Backman & Helkama 2001, 264–265). Sosiaalisten representaatioiden teorian perustana taas on ajatus siitä, että yksilölliseen ajatteluun vaikuttaa aina yhteisön ajattelu niin, että yksilöllistä ajattelua ei voi eristää yhteisöllisestä ajattelusta. Ajattelu on siis yhteenkietoutunutta ja verkostomaista (Flick & Foster 2017, 4).

Sosiaaliset representaatiot eivät ole kollektiivisten representaatioiden tapaan koko yhteisön homogeenisesti jakamia intellektuaalisten, kuten tieteen ja uskonnon, muotojen luokkia (Moscovici 1988, 218). Ne ovat ennen muuta kunkin ajan dynaamisia käsityksiä ja arkiteorioita, sisäistettyjä käsityksiä, joita kuvaa moninaisuus ja runsaslukuisuus (Augoustinos & Innes 1990, 216; Moscovici 1988, 218–219). Sosiaaliset Ne eivät täten ole staattisesti ja kollektiivisesti suljetussa yhteiskunnassa jaettuja. Sen sijaan sosiaaliset representaatiot voivat olla *hegemonisia*, eli pitkälti kaikkien yhteiskunnan jäsenten jakamia, *emansipoituneita*, jolloin niillä on tietty autonomia suhteessa yhteiskuntaan, tai *poleemisia*, eli vain tietyn ryhmän omaksumia tilanteessa, jossa muu yhteiskunta ei jaa kyseisiä käsityksiä tai ovat niitä vastaan (Moscovici 1988, 221–222; Liu 2004, 259). Näistä tiettyjen sosiaalisten ryhmien jakamista representaatioista, niiden sisällöistä, muodostumisesta ja muutoksesta, Moscovici oli erityisesti kiinnostunut (Augoustinos & Innes 1990, 216; Moscovici 1984, 16–17).

Sosiaalisten representaatioiden tutkimuksessa lähtökohtana on halu tutkia sosiaalista tietoa (Pirttilä-Backman & Helkama 2001, 264). Siinä missä durkheimilainen sosiaalinen tieto muodostuu kollektiivisten representaatioiden ja tiedon kohteen suhteesta, havainnollistuu moscovicilainen käsitys sosiaalisesta tiedosta niin kutsutun *semioottisen kolmion* mukaisesti, joka toimii teorian eräänlaisena perusyksikkönä (Marková 2000, 435–436; Marková 2003, xvi). Kolmion yhdessä kulmassa on *ego*, minä tietäjänä, toisessa *alter*, eli toinen yksilönä, yhteisönä, yhteiskuntana tai kulttuurina, ja

kolmantena *tiedon kohde*, joka voi olla materiaalinen tai sosiaalinen, kuviteltu tai todellinen. Yksilön tieto ja ymmärrys representaation kohteesta muodostuu näin aina suhteessa toiseen, ja on ajassa ja paikassa muuttuva.

KUVIO 1 Semioottinen kolmio

Kuvio vastaa Ivana Markován mukailemaa kuviota Moscovicin semioottisesta kolmiosta. Sosiaalinen tieto muodostuu tämän mukaan kahdentyyppisestä staattisesta epistemologiasta: suhteesta tietäjän (ego) ja tiedon kohteen välillä sekä kollektiivisten representaatioiden (alter) ja tiedon kohteen välillä. Nämä ovat kahdenkeskisessä riippuvuussuhteessa. (Marková 2000, 435–436.)

Moscovicin (1988, 214) mukaan representaatioiden tarkoituksena on luokitella henkilöitä ja objekteja, verrata ja selittää käyttäytymistä sekä objektivoida, eli muuntaa abstraktista konkretiaksi, ne osaksi sosiaalista ympäristöämme. Sosiaalisten representaatioiden muodostuminen on yhteisöllinen prosessi, jonka myötä vieraasta tehdään tuttua (Moscovici 1984, 28; Sakki ym. 2014, 318). On olennaista huomata, että sosiaalisilla representaatioilla ei viitata vain mielipiteisiin, mielikuviin tai asenteisiin, vaan ne ovat omanlaisiaan teorioita, arkiteorioita, joiden ansiosta kommunikaatio ryhmän sisällä on mahdollista – sosiaaliset representaatiot muodostavat ikään kuin oman kielensä (Marková 2000, 423; Moscovici 1988, 226).

Kieli on keskeinen tekijä representaatioissa: ilman kieltä ei ole sosiaalisia representaatioita, sillä – Moscovicin ja Vignaux'n (1994, 30) mukaan – ilman kieltä ei ole yhteiskuntaa (myös Hall 1994, 19–24.) Kieli ei kuitenkaan ole ”vain kieltä” (Parikka & Tiainen 2012, 332): sosiaaliset representaatiot voivat muodostua myös muunlaisessa vuorovaikutuksessa, kuten epäkielellisen viestinnän kautta muunlajisten eläinten kanssa. Vaikka representaatiot ilmaistaan kielellisesti, voi niiden muodostumisprosessi olla varsin epäkielellinen. Kieli vain ihmisten välisenä viestintäjärjestelmänä on riittämätön tapa ymmärtää maailmaa ja tuottaa tietoa. Esimerkiksi muunlajisten eläinten kanssa on osattava tulkita erilaisia eleitä ja käyttäytymistä, ja symboliseen kieleen

perustuva kielikeskeisyys johtaa helposti toisen väärinymmärryksiin ja -tulkintoihin. Tällöin myös representaatiot voivat olla kaukana todellisesta kohteestaan, kun ymmärrys toisesta on vajavainen. (Ks. Braidotti 2013, 70; Telkänranta 2015, 79).

Moscovici (esim. 1988, 239) on korostanut luovuuden merkitystä sosiaalisten representaatioiden teoriaa sovellettaessa, ja teoria tosiaan on laaja ja monitulkintainen. Tästä johtuen teoriaa on mielekästä soveltaa myös siten, että representaatioiden muodostumisen sosiaalisessa prosessissa mukana on myös muunlaisia eläimiä, ja vuorovaikutus on enemmän kuin vain kielellistä. Eräänä teorian ulottuvuutena on *kantateeman* (thématiques) käsitteen soveltaminen, jossa myös korostuu strukturalistinen ja konstruktionistinen ajattelu. Seuraavassa alaluvussa avaan kantateeman käsitteen ja kategorioiden merkityksiä sosiaalisten representaatioiden teorian kannalta, ja sen soveltamista ylilajirajaisten yhteisöjen tarkastelussa. (Ks. Moscovici & Vignaux 1994.)

3.2 Kantateemat ja luokittelujärjestelmä

Kieli ja kommunikaatio ovat olleet alusta alkaen sosiaalisten representaatioiden teorian ytimessä, mutta merkitys on kasvanut 2000-luvulla dialogisen lähestymistavan korostumisen myötä (Marková 2003; Sakki, ym. 2014, 318). Osana tätä kehitystä Moscovici on nostanut alkujaan tieteenhistorioitsija Gerald Holtonin esittelemän *thématan* eli *kantateeman* (ks. Sakki, ym. 2014) käsitteen sosiaalisten representaatioiden teorian sydämeen (Marková 2017, 73). Kantateemat ilmenevät yleisesti dialektisina vastinpareina, kuten kulttuuri-luonto ja ihminen-eläin, ja ne ovat juurtuneet syväälle kulttuuriin ajatteluun (Marková 2000, 426–427). Vastinparit ovat toisiaan määrittäviä, sillä toinen (ihminen) määrittää usein sellaisena, mitä toinen (eläin) ei ole. Erottelu on vahvasti kielellistä, sillä vastinpareina ilmenevät luokittelut perustuvat erityisesti kulttuurisiin merkityksiin (ks. Aaltola 2004, 21).²² Esimerkiksi kulttuuri-luonto-jako on kielellinen erottelu, joka ei varsinaisesti perustu maailmassa piileviin asiantiloihin, vaan on ihmisten tapa jäsentää maailmaa kielen avulla.

---

²² Ihmistä ei esimerkiksi kielellisesti lueta eläinkuntaan kuuluvaksi: tavallisesti puhutaan ihmisestä ja eläimestä eikä ihmisestä ja muista eläimistä (Aaltola, 2004, 21). Se, mitä kielellisiä valintoja teemme, rakentaa ymmärrystämme maailmasta, sen olioista ja ilmiöistä.

Moscovicin ajattelussa kantateemat viittaavat arki ajattelun, ja ne ovat niin sanottuun terveen järjen (*common sense*) mukaisen tiedon arkkityyppejä – ”primitiivisiä käsitteitä” (*notions primitives*), joiden avulla ihmiset jäsentävät maailmaa (Marková 2017, 74; Moscovici & Vignaux 1994, 43, 45).²³ Arki ajattelussa kahdenvälisiä vastakkaisuuksia voi olla jopa rajattomasti (Moscovici 1988, 232; Moscovici & Vignaux 1994, 46). Markován (2000, 442) mukaan kantateemat ilmentävät ajattelun sosiokulttuurista juurtuneisuutta ja toimivat sosiaalisten representaatioiden lähtökohtana

Marková (2017, 74) esittää, että mistä tahansa vastakkaisuudesta voi tulla kantateema, mikäli siitä muodostuu kiistan, kiinnostuksen, neuvottelun, jännitteen tai konfliktin aihe yksilöiden, ryhmien tai yhteiskuntien keskuudessa. Muun muassa sekä kulttuuri-luonto- että ihminen-eläin-dikotomia ovat alati kiistan kohteina – erityisesti aikana, jona ihmiskulttuuri ja luonnon kantokyky eivät kohtaa ja tiede tuottaa jatkuvasti lisää ymmärrystä ihmisen ja muun eläinkunnan yhtäläisyyksistä ja kyvyistä. Samalla nämä kulttuuriset jaottelut ovat niin syvään juurtuneita länsimaisessa ajattelussa, että jaamme ne hegemonisesti vähintään alitajuisesti: ne kumpuavat kulttuurista ja kollektiivisesta ajattelusta (Liu 2004, 260; Saaristo & Jokinen 2013, 130).

Luokittelu ja dikotomioihin jakaminen on ihmisenä olemista (Bowker & Star 1999, 1; Douglas 2000). Jäsennämme sotkuista todellisuutta asettamalla ilmiöitä mahdollisimman selvärajaisiin, joskin monilukuisiin luokkiin. Luokittelujärjestelmään liittyy elimellisesti myös se, että se tuottaa *anomaliaita* – kategorioihin mahtumattomia poikkeamia (Angelini 2013 3; Douglas 2000, 87–91). Luokkien sekoittaminen toisiinsa tuottaa anomaliaita ja epäpuhtautta, sillä kategorisointi tarkoittaa turvaa ja puhtautta (Angelini 2013, 3). Ihmiset ovat luokitelleet esimerkiksi muunlajisia eläimiä niin kauas ja kauan, että luodut eläinkuvat ovat hämärtäneet sen, mitä nämä eläimet todellisuudessa ovat (Aaltola 2004, 18). Arnold Arluke ja Clinton R. Sanders (1996, 167–185) ovat esittäneet eri eläinten kategorisointeja havainnollistavan sosiozoologisen hierarkian (*sociozoological scale*), joka esittää kulttuurista tapaamme jakaa muunlajiset eläimet eriarvoisiin ja eriarvoistaviin luokkiin. Tässä asteikossa muunlajiset eläimet jaetaan

---

²³ Myös Douglasin ajattelussa tämä ajatus on keskiössä. Hänen mukaansa kategoria-ajattelu on ensisijaisessa asemassa inhimillisessä tiedonkäsittelyssä. (Anttonen & Viljanen 2000, 11; Douglas 2000, 164).

binaarisesti hyviin ja pahoihin eläimiin etenkin sen mukaan, onko niistä hyötyä tai haittaa ihmisille. Hyvät eläimet ovat säyseästi sulautuneet osaksi ihmiskulttuuria – lemmikit kumppaneina ja välineinä (*tools*) käytetyt eläimet hyödyllisinä objekteina tai materiaana (emt., 170–175). Pahojen eläinten luokkaan lukeutuvat kummajaiset (*freaks*), haittaeläimet (*vermins*) ja demonit, jotka uhkaavat sosiaalista järjestystä (emt., 175–186). Ne voivat uhmata luokittelujärjestelmää pelkällä olemassaolollaan, ovat väärässä paikassa tai vaarallisia ihmisen terveydelle ja uhkaavat ihmisten ylivertaista asemaa maailmassa.²⁴

Sosiozoologisen hierarkian kaltaiset jaottelut ovat hyvin muunlajisiin eläimiin kohdistuvaa kulttuurista ajattelutapaamme havainnollistavia, joskaan eivät tyhjentäviä. Esimerkiksi koirat ja sudet²⁵ voidaan määritellä hierarkian eri päissä olevina olentoina: lemmikkeinä ja demoneina. Ne määritellään vastakkaisina pidettyjen ominaisuuksien ja merkitysten, kuten käskettävä/villi, rakastava/vaarallinen sekä uhrautuva ja uskollinen/ovela ja ilkeä, kautta, kuten Tiina Raevaara (2011, 118) on kuvaillut. Koira näyttäytyy osana kulttuuria, ja se on lähtökohtaisesti hyväksytty osa ihmisen elinpiiriä (ks. Haraway, Lykke, Markussen & Olesen 2004, 330–331). Susi on sen sijaan luonnon olento, jonka paikka on ”tuolla jossain” – poissa ihmisten alueelta. Koira-sudessa yhdistyvät nämä molemmat olennot, ja se asettuu sosiozoologisessa asteikossa kummajaisien tai haittaeläinten paikalle. Toisaalta koirasusi ilmenee luokittelun ulkopuolelle jäävänä anomaliana, joka uhkaa olemassaolollaan luokitteluita ja niiden puhtautta (vrt. Löytty 2005, 15).

---

²⁴ Arluken ja Sandersin esittämä hierarkia on toki yksinkertaistava, eikä se esimerkiksi huomioi muunlajisten eläinten merkittävyyttä symboleina ja kulttuurissa etäältä ihailtuina olentoina. Muunlajisia eläimiä koskevat sosiaaliset konstruktiot ovatkin hyvin taipuisia ja muuttuvaisia. (Esim. Adams 1990, 41–42; Arluke & Sanders 1996, 186; Creed & Reesink 2015, 98).

²⁵ Susi määrittyy silti myös etäältä ihailtuna olentona ja merkityksellisenä symbolina. Ks. Lähdesmäki 2020.

4 AINEISTO JA METODIT

4.1 Aineiston kuvaus ja keruu

Tutkielman aineistona toimii Webropol-alustalla tuottamani, koirasusiharrastajille suuntaamani kyselyn (syksy 2021) vastaukset. Kysely toimii eräänlaisena ”tietoisuuden ja ajattelun sisältöihin” kohdistuvana menetelmänä haastattelun tapaan (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35), mutta tutkijan rooli rajautuu aineistonkeruuvaiheessa vain kysymysten antamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73). Laadullisen kyselyn avulla voidaan suhteellisen helposti kysyä suoraan ihmisiltä heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan koskien tarkasteltavaa asiaa tai ilmiötä. Näin ollen kohdistin kyselyn ihmisille, jotka osaisivat kertoa omakohtaisia kokemuksia koirasusista ja koirasusien kanssa: heille, joilla on kokemusta koirasusista tai susitaustaisista koirista yksilöinä.

Uutisartikkeleita ja keskustelufoorumeita seuraamalla on haastavaa saada kattava käsitys siitä, millaisia eläimiä koirasudet oikeastaan ovat, ja millaista yhteiselämä ihmiset niiden kanssa elävät. Tästä johtuen oli luontevaa julkaista kysely siellä, missä ihmiset käyvät keskustelua perustuen omakohtaisiin kokemuksiin koirasusista ja susitaustaisista koirista, eli suljetuissa Facebook-ryhmissä. Julkaisin kyselyn ryhmien ylläpitäjien suostumuksella kolmessa tällaisessa suljetussa Facebook-ryhmässä: *Koirasusi Suomessa* (noin 900 jäsentä), *Koirasudet ja susitaustaiset koirat* (noin 700 jäsentä) sekä *Susitaustaiset koirat* (noin 1400 jäsentä). Myös *Susitaustaiset koirat ry* jakoi kyselyn Facebook-sivuillaan ja Instagram-käyttäjällään, joilla molemmilla oli kyselyn toteuttamisen aikaan hieman alle 200 seuraajaa. Osa vastaajista lähetti kyselyä myös ryhmistä eteenpäin luvallani. Kysely otettiin vastaan lähinnä positiivisesti, ja koirasusien omistajien näkökulman huomioiminen koettiin tarpeellisena. Kahden viikon aikana kyselyn avasi 411 henkilöä, joista 108 aloitti vastaamisen ja 46 palautti vastaukset. Neljästä monivalinta- ja kahdeksasta avoimesti vastattavasta kysymyksestä koostuva kysely saattoi pituutensa vuoksi johtaa monen päätökseen jättää kysely kesken. Avoimia vastauksia kertyi tästä huolimatta 343 kappaletta, ja niiden pituus vaihteli muutamasta sanasta usean kappaleen pituisiin teksteihin.

Kysely koostui monivalintakysymyksistä koskien vastaajien taustatietoja sekä avoimista vastauksista (kyselylomakkeen rakentamisesta esim. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1996, 202–204; Valli 2018). Taustakysymykset koskivat vastaajan sukupuolta, ikäryhmää, asuinpaikkaa luokiteltuna ja koirasuden omistusta ([liitteet 1–4](#)). Taustakysymykset olivat laveita, jotta vastaajan henkilöllisyys ei paljastuisi niiden perusteella (Borg 2021). Vastaajista selvästi suurin osa oli naisia, mutta ikäjakauma oli hajanaisempi. Suurin osa vastaajista asui joko haja-asutusalueella maaseudulla tai alle 100 000 asukkaan kaupungissa. Noin kolmella neljäsosasta oli itsellään yhdestä kolmeen koirasutta, ja lähes kaikilla oli tai oli ollut omia koirasusia.

Kyselyn pääpaino oli avoimissa vastauksissa ([taulukko 3, liitteet](#)), joissa kysyin kiinnostuksesta ja kokemuksista koirasusiin liittyen sekä näkemyksistä yhteiskunnallisesta ilmapiiristä ja vieraslajiasetuksen muutoksesta. Erityisesti kysymys koskien yhteistä arkea koirasusien kanssa herätti vastaajat kuvailemaan kokemuksiaan. Myös vastaukset kysymykseen siitä, mikä koirasusissa kiinnostaa ja mitä ne merkitsevät vastaajille, olivat monipuolisia. Olin etenkin kiinnostunut kuulemaan kertomuksia, joiden kautta koirasusien näkökulma tulisi esille: millaista susihybridien elämä ihmisten kanssa on, ja millainen kuva eläimistä itsestään teksteistä välittyy. Tästä näkökulmasta vastaukset kysymyksiin koskien vieraslakiasetusta osoittautuivat epäolennaisemmiksi, mitä edelliset kysymykset, mutta niiden merkitys ilmiön ymmärtämiseksi laajemmassa mittakaavassa oli keskeinen.

Verkossa toteutettavan kyselyn vahvuus on erityisesti se, että sen kautta voi tavoittaa laajasti ihmisiä, ja vastauskynnys on usein matalampi, mitä esimerkiksi haastattelussa (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35–36). Anonyymi vastaaminen voi olla vastausmäärää kasvattava tekijä etenkin puhuttaessa aiheesta, johon liittyy mahdollisesti laittonta toimintaa, ja jonka julkinen puinti näyttäytyy negatiivissävytteisenä. Kyselyyn vastaavat silti todennäköisesti sellaiset henkilöt, jotka ovat myös muuten aktiivisia ja haluavat päästä kertomaan kokemuksistaan. Vastauskato voi siksi olla suuri (Hirsjärvi, ym. 1996, 196). Esimerkiksi heitä, joita sekä julkisuudessa että harrastajapiireissä kritisoidaan laittomista pentueista, susien salakuljetuksesta ja epävastuullisesta eläintenpidosta, ei mitään todennäköisimmin kyselylomakkeella voi tavoittaa. Aineisto ei siis

ole yleispätevä, mutta se kattaa osan ilmiöstä. Kyselyaineiston kautta on mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin, joka on etenkin laadullisessa aineistossa kokoa olennaisempi tekijä (Eskola & Suoranta 2014, 60).

Kyselytutkimuksen heikkoutena voi pitää tutkijan ja tutkittavan välisen vuoro-vaikutuksen puuttumista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Kysymyksiä eikä vastauksia voi tarvittaessa pyytää täsmentämään, elekieli ei ole luettavissa ja väärinymmärryksiä voi tapahtua. Vastaukset voivat myös helposti jäädä pinnallisiksi, tai vastaaminen jäädä kokonaan kesken. Lisäksi kysely suosii hyvän kirjallisen itseilmaisun omaavia henkilöitä, ja esimerkiksi heikko näkökyky tai lukemiseen liittyvät hankaluudet saattavat estää vastaamisen kokonaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Nämä seikat voivat vaikuttaa myös tulosten luotettavuuteen, ja kerättyä aineistoa on tulkittava näiden rajoitteiden puitteissa (Borg 2021). Puutteistaan huolimatta laadullisen kyselyn kautta voidaan kerätä suhteellisen tehokkaasti arvokasta ja ainutlaatuista tutkimusaineistoa. Sen avulla on mahdollista tavoittaa mielikuvallisuus ja vastaajan omakohtaiset kokemukset, sekä tutkia ilmiötä sen sosiaalisessa kontekstissa (ks. Sakki ym. 2014, 318, 320).

4.2 Sisällönanalyysi metodina ja analyysin kulku

Analysoin aineistoa aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Sisällönanalyysi on yhteiskuntatieteissä paljon käytetty, joustava ja hedelmällinen väline tarkastella monenlaisia kirjallisia tai kirjalliseksi muunnettavia aineistoja (Silvasti 2014, 36–37). Sen perimmäisenä tarkoituksena on ymmärtää tarkasteltavaa ilmiötä mahdollisimman syvällisesti. Sisällönanalyysi voi antaa suuremman liikkumavaran tarkastella ei-ihmis-näkökulmaa esimerkiksi diskurssianalyysiin verraten, sillä tarkastelun keskiössä ei tällöin ole ihmiskeskeinen kieli vaan kertomusten sisällöt.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ytimessä on se, että aineistoa analysoidaan ilman ennalta asetettuja luokituksia – vapaasti ilman teorian ohjaamia analyysiyksiköitä (Silvasti 2014, 40; Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Aineistolähtöisyys ei tästä huolimatta tarkoita teoriattomuutta; puhdas aineistolähtöisyys ei ole mahdollista, eikä

edes tavoiteltavaa (Eskola & Suoranta 2014, 187). Laadulliseen sisällönanalyysiin kuuluu näin ollen sen hyväksyminen, että havainnot eivät ole täysin objektiivisia, vaan tutkija itse ohjaa sitä, mitä ja miten havaintoja tehdään. Teoria koskee näin ollen aineiston analyysia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108), ja sen avulla jäsennellään ja systematisoidaan tutkittavaa ilmiötä koskevaa tietoa (Eskola & Suoranta 2014, 82). Aineiston analyysiprosessi kulki Milesin ja Hubermanin (Tuomen & Sarajärven 2018, 122–123, mukaan) kuvaaman prosessin mukaisesti: ensin aineisto *reduoidaan*, eli ilmaukset pelkistetään, toiseksi se *klusteroidaan*, eli pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään, sekä kolmanneksi *abstrahoidaan*, eli luodaan teoreettiset käsitteet. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin yhtenä tavoitteena on luoda teoreettiset käsitteet, koska ne eivät ole johdettavissa teoriasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123).

Kyselyyn pohjaava aineisto oli laaja, eivätkä kaikki kyselyn kysymykset liittyneet suoraan tutkimuskysymyksiini; tarkoituksena oli saada mahdollisimman kattava käsitys vastaajien ymmärryksestä ilmiötä koskien. Saatua kokonaiskuvan aineistosta, lähdin pelkistämään siitä ilmauksia värikoodauksin ja alleviivauksin kyselyn aihepiirien mukaisesti: mikä koirasusissa kiinnostaa, millaisina eläiminä koirasudet esitetään, millaista elämä koirasusien kanssa on, kuinka yhteiskunnallinen ilmapiiri koirasusia kohtaan koetaan ja mitä käsityksiä vastaajilla uudesta vieraslakiasetuksesta on. Sosiaalisia representaatioita ja niihin vaikuttavia kantateemoja tutkiakseni valitsin koodaamisessa näkökulmaksi sen, kuinka vastaajat *kuvaavat* koirasusia ja millaisia *merkityksiä*²⁶ he koirasusille antavat.

Koska aineiston analyysissa ei ollut valmiita luokituksia, muodostui aineiston tiettyjen osien olemuksen tiivistäviä ja vangitsevia koodeja runsaasti (Silvasti 2014, 40). Aihepiireistä nostamani koodit ryhmittelin kategorioiksi koirasusien ominaisuudet, merkitykset, muut koirat, arki, yhteiskunta ja lakimuutos. Kategorioista muodostin

---

²⁶ Jari Eskolan ja Juha Suorannan (2014, 45) mukaan ”merkitykset viittaavat ihmiselle ominaiseen olemassaolon tapaan.” Ihmiset hahmottavat maailman merkityksellistämisen prosessien kautta, ja merkitykset ovat kulttuurisesti jaettuja ja jossakin määrin yksilöllisiä. Sosiaalinen todellisuus rakentuu merkityksistä, joiden ansiosta kohtaamamme asiat eivät näyttäydy meille täysin uusina: kulttuurisesti jaetut merkitykset auttavat navigoimaan arkielämässä. Merkitykset ovat siis kulttuurista kumpuavia, mutta yksilöllisesti annettuja koskien tiettyä asiaa tai ilmiötä.

uudet kategoriat yhdistelemällä koodeja, jotka kuvailevat tai merkityksellistävät koirasusia. Lopullinen koodaustaulukko (s. 23) koostuu pääasiallisesti koirasusien luonteen, ominaisuuksien ja merkitysten sekä ihmisen suhteesta koirasusiin kuvailuista.²⁷ Koodeista muodostin kolme yläkategoriaa: *luonnollisuus ja side luontoon, haastava ja älykäs luonne* sekä *sosiaalisuus ja laumasitoutuneisuus*. Kaikkia yhdistäväksi kategoriaksi nostin kategorian *alkukantaisuus*, jota muut kategoriat nähdäkseni eri tavoin selittivät.

Analysoin aineistoa myös sosiaalisten representaatioiden määritelmän mukaisesti. Kysyin, kuinka vastaajat kuvaavat koirasusia muodostaen arvojen, ideoiden ja käytäntöjen systeemeitä, joiden funktiona on saada aikaan järjestys ja mahdollistaa kommunikaatio (Sakki, ym. 2014, 318). Kantateemojen tarkastelun myötä kysyin myös sitä, minkälaisille vastinpareille kuvailut perustuvat. Näitä ulottuvuuksia hahmotellen taulukossa 2 (s.25), jossa analyysin tulokset ovat tiivistetyssä muodossa jaoteltuina mainittujen sosiaalisten representaatioiden ulottuvuuksien mukaisesti.

---

²⁷ Kysymysten 9–11 vastauksista ei koodauksessa ollut erityistä merkitystä. Vastauksia näihin kysymyksiin oli yhteensä 134, joten koodausta on arvioitava myös tunnistaen, että läheskään kaikki 343 vastausta eivät olleet koodauksen kannalta merkittäviä.

TAULUKKO 1 Aineiston koodaus: koodit ja niiden esiintymiskerrat aineistossa

Älykkyys/viisaus	39	Koirasusi osana perhettä	18	Positiivinen/neutraali suhtautuminen	10	Koulutuksen palkitsevuus	6
Ennakkoluulo/negatiivinen suhtautuminen	35	Laumasitoutuneisuus	17	Rutiinien tärkeys	10	Yhden ihmisen/perheen koira	6
Kouluttaminen ja kasvatus	28	Luonto/side luontoon	14	Kiinnostus/ihailu sutta kohtaan	9	Geenipoolin laajentaminen	5
Koirasusi (ja ihminen) osana laumaa	28	Epäsosiaalisuus/ujous	14	Ystävällinen/kiltti luonne	9	Koirasusi kumppanina	4
Terveys ja terveyserakenteisuus	26	Koirasusi "lemmikinä"	13	Sosiaalisuus	9	Koirasusi ystävä	4
Alkukantaisuus	25	Suden piirteet/muistuttaa sutta	12	Ahdistuneisuus	8	Koirasusi ei ole hyvä lemmikki	3
Hankaluus ja haastavuus	24	Pidättyväisyys/arkuus/epäluulo	12	Koirasuden "luokeminen"	7	Koirasusi harrastuksena ²⁸	3
Ulkonäkö (esim. kaunis tai komea)	23	Ei kaikille sopiva koira/ lemmikki	11	Saalistus-/riistavietti	7		
Luonne	22	Juuri itselle sopiva koira/ lemmikki	11	Eleet ja elekieli	6		

²⁸ Tällä viitataan siihen, että vastaajat kuvailevat koirasusia *itsessään* harrastuksia – en siis siihen, että vastaajat harrastavat koirasusien *kanssa*.

5 KOIRASUSI ALKUKANTAISENA LEMMIKKINÄ LUONNON JA KULTTUURIN RAJAMAILLA

Aineistossa vastaajien kuvaamat koirasudet ovat yksilöitä, ja kokemukset ja kuvaukset niitä koskien ovat moninaisia. Yksilöllisen koirasuden luonteeseen ja käyttäytymiseen vaikuttavat omanlaisen luonteen lisäksi kasvu- ja elinolot, kasvatus sekä susiprosentti. Koirasudet ilmentävät aineistossa lähtökohtaisesti erityisiä lemmikkieläimiä, jotka eivät ole kummajaisia, haittaeläimiä eivätkä anomalioita. Yksilöllisten kokemusten ja kuvausten taustalla on luettavissa myös jaettuja merkityksiä, joiden kautta vastaajat luovat yhteneväistä kuvaa koirasusista.

Aineiston teksteissä *alkukantaisuus* näyttäytyy koirasusia vahvasti määrittävänä tekijänä; vastaajat representoivat koirasutta alkukantaisena lemmikkinä ja kumppanina. ”Alkukantainen” voi tarkoittaa jotakin alkeellista, kehittymätöntä, kesyttämätöntä, epärationaalista ja vaarallista, mutta myös aitoa, alkuperäistä, mystistä, puhdasta ja luonnon kanssa harmoniassa olevaa (Torgovnick 1990, 8, 20). Alkukantaisuuden myönteisinä nähtävät puolet korostuvat kirjoituksissa koirasusista, vaikka vastaajat eivät suoraan määrittele sitä, mitä he alkukantaisuudella tarkoittavat. Alkukantaisuuden merkitykset havainnollistuvat koirasusien erilaisina henkisinä ja ulkoisina ominaisuuksina, sekä käyttäytymistä kuvattaessa. Näihin merkityksiin vaikuttavat kulttuuriset merkitysmaailmat yksilöllisten merkityksenantojen lisäksi, ja ne muodostuvat aina jossakin määrin sosiaalisissa prosesseissa (Moilanen & Rähä 2018, 52–53). Erityisesti alkukantainen koirasusi erottautuu koirarotujen suuresta massasta.

Koirasusien kuvatut merkitykset muodostuvat osin koirien ja susien erilaisista kulttuurisista merkityksistä, ja ne ovat siten hybridejä kulttuuriselta merkitykseltään – eivät vain biologisina olioina. Koiran ja suden sekä kulttuurin ja luonnon rajamailla koirasudella on myös oma paikkansa, jossa niitä kuvataan nimenomaan koirasusina: alkukantaisina lemmikki- tai kumppanikoirina. Tällaisina vastaajat kuvailevat koirasusia niiden luonnollisuuden, tiettyjen luonteenpiirteiden sekä sosiaalisen käyttäytymisen kautta.

TAULUKKO 2 Sosiaaliset representaatiot koirasusista merkityksinä, ominaisuuksina ja käytäntöinä sekä jaottelu kantateemoihin aineiston pohjalta

Sosiaalinen representaatio alkukantaisuutena	Merkitykset	Kuvatut ominaisuudet	Käytännöt, toiminta ja arki	Kantateemoja
<i>Luonnollisuus ja suhde luontoon</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Alkuperäinen koira - Suden mystisyys ja kiehtovuus - "Villisydän" - Metsästäjäluonne 	<ul style="list-style-type: none"> - Luonnollinen, terve rakenne - Susimainen ulkonäkö - Itsenäisyys - Jalostamattomuus - Luonnossa kestävä 	<ul style="list-style-type: none"> - Liikkuminen luonnossa - Luonto kotina - "Susimainen" kommunikaatio 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri/luonto - Koira/susi - Muokattu/alkuperäinen - Kesä/villi
<i>Haastavuus ja älykyys luonnetta määrittävinä ominaisuuksina</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kesyttävyyden - Haaste ihmiselle - Koirasuden erikoisuus ja erityislaatuisuus - "Mikään ei ole itsestään selvää" - Vain valituille sopiva koira 	<ul style="list-style-type: none"> - Älykyys - Aktiivisuus - Pidättyväisyys - Arkuus - Ei voi käskyttää - Väärissä käsissä vaarallinen eläin - Itsenäisyys 	<ul style="list-style-type: none"> - Rutiinit - "Pitää osata lukea" - Haastava murrosikä - Arjen mukauttaminen koirasuden tarpeiden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri/luonto - Koira/susi - Ihminen/eläin
<i>Laumasitoutuvuus sosiaalisena piirteinä</i>	<ul style="list-style-type: none"> - "Yhden ihmisen koiria" - Ihminen ja koirasusi yhteistä laumaa - "Lojaali omia kohtaan" 	<ul style="list-style-type: none"> - Puolustaa omiaan: reviiiritietoisuus - Epäileväinen luonne - Vuorovaikutuksen toimivuus tärkeää 	<ul style="list-style-type: none"> - Tarvitsee laumaa - Eroahdistus - "Käskyttäminen ei onnistu kasvatuksessa" 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri/luonto - Koira/susi

5.1 Luonnollisuus ja side luontoon

"Kun aloin suunnitella oman koiran ottamista tärkeimpänä kriteerinä oli alkukantaisuus. En ole koskaan pitänyt rotukoiraista ihmisten liiallisen jalostamisen takia. Susitaustaiset koirat sopivat minulle täydellisesti ulkoisen ja henkisen alkukantaisuuden ja luonnollisen terveen anatomian vuoksi." (25–34-vuotias nainen, 1–3 koirasutta; kysymys 5.)

Näillä sanoilla yksi vastaajista kuvailee suhdettaan koirasusiin: koirasudet merkitsevät ulkoista ja henkistä alkukantaisuutta ja luonnollista anatomiaa. Monelle vastaajalle koiriin liittyvät ulkonäköä, sosiaalista käyttäytymistä ihmisen kanssa sekä oletettua persoonallisuutta koskevat mieltymykset ovat keskiössä, kun kiinnostusta koirasusia kohtaan kuvataan. Mainitut seikat ohjaavat myös yleisesti lemmikin valintaa

(Coren 1999; Herzog 2006; Hirschman 1994, 617–618; Ozkan, Ekiz, Ozturk & Berk 2019; Weiss, Miller, Mohan-Gibbons & Vela 2012). Lisäksi viehätys koirasusia kohtaan kumpuaa aineiston perusteella usein kiinnostuksesta ja ihailusta susiin tai yleisesti ”villieläimiin”, joiden kulttuuriset ja mytologiset merkitykset maalaavat sudesta myyttisen villin kuvaa (ks. myös Fritts, Stephenson, Hayes & Boitani 2006, 289). Koirasusi ilmenee näin luonnollisena ja esteettisenä olentona, jonka myötä omistaja voi tavoittaa myös erityisen siteen luontoon: koirasudessa ilmenee luonto erityisellä tavalla.

Ulkonäön luonnollisuutta vastaajat kuvailevat terverakenteisuutena, kauneutena ja komeutena sekä ”omaa silmää miellyttävänä”. Luonnollisella hukalla on suden ruumiinrakenne ja ”säänkestävä turkki”, pystyt korvat sekä kuono. Koirasuden ulkomuoto on ensinnäkin rakenteellinen tekijä, joka vaikuttaa koiran terveyteen ja kykyyn liikkua luonnossa. Ulkomuodoltaan pitkälle, ihmisten mieltymysten mukaan jalostetut koirat kärsivät monista sairauksista ja kivuista jalostetun rakenteensa vuoksi (Raevaara 2011, 171–174). Koirasusi taas on rakenteeltaan neutraali: se vastaa alkuperäistä ja luonnollista koiran – eli suden – ruumiinrakennetta. Osa vastaajista nimeää kesykoirien geenipoolin laajentamisen olevan keskeinen merkitys koirasusien ja susitaustaisien koirien pitämisessä, jolla voisi olla koirien terveyttä lisääviä vaikutuksia susihybridien ruumiillisen terveyden vuoksi.²⁹

Toiseksi koirasusi edustaa teksteissä esteettisesti mieluisaa koira: ”[koirasusi] näyttää siltä miltä koiraeläimen kuuluukin. Ei mikään lattiamoppi.” Vastakkainasettelu susigeeniä omaavien koirien ja pitkälle jalostettujen rotukoirien, ”normikoirien” välillä on vahvasti aineistossa läsnä – sutta muistuttavassa koirassa on jotakin sellaista, mitä muista koirista on kadotettu.³⁰ Eräs vastaajista muun muassa kirjoittaa, että hän kokee koiransa olevan ”enemmän koira kuin esimerkiksi mopsi”. Hän lisää,

---

²⁹ Terveys liittyy nimenomaan rakenteeseen. Myös hybrideillä on erilaisia perinnöllisiä sairauksia, ja haastavuuden vuoksi erilaiset psyykkiset ongelmat voivat olla tavallista yleisempiä, mikäli koirasuden tarvitsemia elinolosuhteita ei taata. (Ks. Addams & Miller 2012, 94–95.)

³⁰ Domestikaatio vaikuttaa eläimen fyysiseen ulkomuotoon, vuorovaikutukseen, kun kommunikaatio siirtyy ensisijassa lajitovereiden kanssa käytävästä ihmisten kanssa käytävään vuorovaikutukseen, sekä käyttäytymiseen, kun ruoanhankinta ja pedoilta suojautuminen on lähtökohtaisesti taattu ihmisten kanssa elletessä. Vaikutukset lisääntymiseen ovat myös merkittäviä esimerkiksi sen suhteen, milloin naaras voi tulla tiineeksi. Ks. Fijn 2018, 74–77.

että ”Kennelliitto tosin voi olla erimieltä”, eli koirasusi poikkeaa siitä, mitä koiran yleisesti tai virallisesti – hegemonisesti – ajatellaan yhteiskunnassa olevan.³¹ Nykykoira on näin eräänlainen ihmisen luomus, joka on muokattu sekä fyysisesti että henkisesti alkukantaisesta koirasta vastaamaan ihmisten mieltymyksiä (Raevaara 2011, 91).

Ulkonäön ohella vastaajat kuvaavat koirasuden luonnetta ja käyttäytymistä luonnollisena ja luonnonmukaisena. Useat vastaajista kertovat olevansa kiinnostuneita koirasusien alkukantaisen luonteen seuraamisesta ja siitä oppimisesta: he kuvaavat susihybridien olevan muita koiria itsenäisempiä ja vahvaluontoisempia, omalaa-tuisia sekä suden tavoin laumaansa sitoutuvia. Koirasuden kanssa ”mikään ei ole itsestäänselvää”. Niin sanotussa susiluonteessa ilmenee luonnossa pärjääminen ja eläminen: metsästys- ja riistavaisto ovat ihailtuja ja kiehtovia ominaisuuksia. Lisäksi koirasusilla on tavallista vahvempi hormonitoiminta ja sen mukainen käyttäytyminen, joskin intensiteetti on keskeisesti sidoksissa susiprosenttiin. Tämä sekä korostunut seksuaalisuus liittyvät perinteisesti alkukantaisuuden ja luonnollisuuden merkityk-siin (Torgovnick 1990, 3–11), joita myös aineistossa sivutaan. Vastaavasti vieraslajiasetuksen perusteena on huoli koirasusien poikkeuksellisesta lisääntymisestä: luontoon karanneet koirasudet voisivat risteytyä susien kanssa muita koiria todennäköisemmin.

Korostuneet ominaisuudet eivät koske vain koirasusia, vaan vastaajat kirjoittavat pitkälle jalostettujen koirien liioitelluista, intensiivisistä piirteistä (myös Raevaara 2011, 202–204). Nämä piirteet ovat fyysisten lisäksi henkisiä, kuten erään vastaajan sanoin ”pallohulluus”. Koirasudet eivät myöskään tutkitusti ole yhtä leikkisiä, mitä koirat yleisesti ovat (Hansen Wheat, ym. 2018). Rotujalostettujen koirien käyttäytymisen liioitellut piirteet liittyvät aineiston perusteella erityisesti sosiaaliseen käyttäytymiseen ihmisten kanssa, johon palaan alaluvussa 5.3. Olennaisena on ajatus siitä, että rotukoirien erilaiset intensiiviset piirteet ovat ihmiselle hyödyksi tai mieliksi.

Luonnollisina koettujen ominaisuuksien lisäksi vastaajat kertovat koirasusien merkityksestä osana luontosuhdettaan. Eräs koirasudenomistaja kertoo koirasuden

---

³¹ Kennelliitolla on Suomessa vahva asema: se on järjestö, jonka alle lähes kaikki koirankasvatus- ja koiraharrastustoiminta on keskittynyt. Kennelliitto vaikuttaa siten väistämättä myös siihen, kuinka koirista suomalaisessa yhteiskunnassa ajatellaan. Sen toiminta perustuu koirien rotupuh-taudelle, ja liitto on esittänyt kritiikkiä sekä koirasusien kasvatusta että susien suojelua kohtaan (Kennelliitto 2.12.2015, 11.9.2019, 8.10.2019). Kennelliiton asemasta Suomessa ks. Aho 2012.

viihtyvän luonnossa ”kuten omistajakin”, toinen korostaa hukan omistamisen tarkoitettavan yhteyttä luontoon ja kolmas siitä, kuinka koirasuden kanssa on hyvä liikkua luonnossa vaeltaen ja teltaillen. Hukan kautta on mahdollista sekä saada yhteys luontoon jonakin, mitä ihminen ei ole muokannut, alkuperäisenä (Williams, 2003, 55), että vahvistaa omaa luontosuhdettaan liikuttaessa ja eletessä koirakumppanin kanssa. Toisaalta muutama vastaaja kirjoittaa käyvänsä kävelyillä koirasutensa kanssa lähinnä metsässä tai ”luonnossa”, koska he kokevat ennakkoluulojen koirasusia kohtaan olevan niin vahvassa. Koirasudet ovat useissa kirjoituksissa ikään kuin enemmän osa luontoa kuin kulttuuria: eräs vastaaja myös pohtii, ”voiko ihminen koskaan tarjota niille [koirasusille] sitä mitä villi luonto voi”. Haja-asutusalueella maaseudulla elävä koirasudenomistaja taas kertoo ohikulkijoiden sanoneen hänen koirasudestaan, että ”hän kuuluu luontoon eikä remmin päähän”. Teksteissä käy toisinaan ilmi ristiä sen välillä, mihin koirasuden ajatellaan kuuluvan: luontoon vapautteen vai ihmisen vierelle. Ihmiset eivät välttämättä osaa täyttää koirasuden tarpeita tälle mielekkään elämän takaamiseksi, mutta koirien, ja näin myös koirasusien, luontainen elinympäristö on se, missä myös ihminen elää ja toimii (Miklósi, Topál & Vilmos 2003). Luonnollisuudestaan huolimatta koirasudet ovat ihmisen luomia kesyjä hybridejä – eivät ”villiin luontoon” kuuluvia eläimiä (vrt. Fijn 2018, 77).

Moni vastaajista kuitenkin korostaa, että he haluavat pitää koiran ja suden erillään toisistaan. Koirasusi merkitsee eritoten erityislaatuista koira, johon liittyy erilaisia luonnollisuuden merkityksiä. Vastaajat kokevat, että koirasusiin ja niiden omistajiin liittyy ennakkoluuloja, ja susigeeniä omaavia koiria pidetään usein ”villieläiminä” tai ”petoina”, jota motivoi yhteiskunnassa vallitseva susiviha. Teksteissä koirasudet eivät ole ihmisen piiriin vedettyjä (ks. Sanders & Arluke 1996, 9) villejä petoja, mutta ne häilyvät kulttuurin ja luonnon sekä domestikoituneen ja villin rajamailla.

5.2 Haastava ja älykäs luonne

Aineistossa koirasuden alkukantaisuus tarkoittaa jonkinlaista suhdetta alkuperäiseen, villiin ja ihmisestä riippumattomaan eläimeen – ei niinkään alhaiseen kehitykseen,

jona alkukantaisuus usein saatetaan kokea (ks. Torgovnic 1990). Koirasuden alkukantaisuus merkitsee sekä susimaista ulkomuotoa että luonnetta: vastaajat kuvailevat alkukantaista luonnetta itsenäisyytenä, mutta myös laumaan sitoutumisena, ohjaamattomuutena, omaperäisyytenä, viekkautena, älykkyytenä sekä pyrkimättömyytenä miellyttää ihmistä. Aiemmin koirasusia omistanut henkilö kuvailee kiinnostuksensa koirasusia kohtaan kumpuavan eläinten erityisestä luonteesta:

” (...) niiden [koirasusien] toisenlainen luonne jota ei voi ohjata...on kun tuuli tai kissan mieli...mutta kun tuntee niin uskollisia ovat ja välkkyjä eri asioissa..” (45-54-vuotias mies, ei omista tällä hetkellä koirasusia; kysymys 5.)

Ihmisen on tunnettava koirasusi läheisesti, jotta sen uskollisuutta ja älykkyyttä³² voi ymmärtää. Koirasudet ovat usein voimakkaampien susimaisten ominaisuuksiensa vuoksi taitavampia esimerkiksi itsenäisessä ongelmanratkaisussa (Addams & Miller 2012, 91), mutta kykyjen tulkinta voi olla susia ja koirasusia tuntemattomalle hankalaa. Vastaajat painottavat myös sidettä hukan ja ihmisen välillä paljon: vastauksissa toistuu ajatus siitä, että mitä haastavampi koira on, sitä syvempi suhde tämän ja ihmisen välille voi muodostua. Haastavuus tarkoittaa osin älykkyyttä, sillä ”omilla aivoillaan ajatteleva koira” on tavallista seurakoiraa haastavampaa seuraa; koirasusi ei vastaajien mukaan pyri miellyttämään ihmisiä, vaan toimii oman tahtonsa mukaisesti.³³ Näin koirasuden toiminta muistuttaa kenties ihmismäistä toimintaa.

Käytännössä haastavuus ja vaativuus tarkoittavat muun muassa koirasudelle ominaista käyttäytymistä, johon ihmisen on koirasuden kanssa eläessä osattava vastata. Rasila ja Tamminen kirjoittavat Finnish Wolfdogs -yhdistyksen sivuilla, että koirasusilla on muun muassa tarve kaivaa, pureskella ja käyttää ääntään. Lauma-eläimenä myös sosiaalisuus oman lauman kanssa on tärkeää, ja tarve liikkua on suuri: ”vapaus on kirjoitettu koiran geneihin aika syvälle”, kuten eräs vastaaja toteaa. Verraten toisiin koiriin on koirasusilla erilainen vaatimustaso elinympäristön suhteen.

---

³² Sudet tarvitsevat koiria suuremmat aivot selvitäkseen itsenäisesti ja toimiessaan sosiaalisesti laumassa, ja koirasudet ovat täten lähtökohtaisesti muita koiria älykkäämpiä (Addams & Miller 2012, 28-29). Koirat muistuttavat keskenkasvuisia susia, ja tarvitsevat enemmän huolenpitäjän roolissa olevia ”laumanjäseniä”, jotka koirien kohdalla tarkoittaa ihmisiä (Telkänranta 2015, 248). Susipiirteinen koira on siis tavallista koiraa vahvemmin itsenäinen – myös älykkyydessä.

³³ Älykkyytensä vuoksi koirasudet ovat poikkeuksellisen oppivaisia, mutta niiden vaistot esimerkiksi riistan, revierin ja ruoan suhteen ovat usein sitäkin vahvemmat (Addams & Miller 2012, 134). Osin siksi kouluttaminen on haastavaa.

Aineistossa kuvataan ongelmana useimmiten olevan, että ihmiset eivät vastaa tai osaa vastata koirasusien tarpeisiin eivätkä ole osanneet kouluttaa tätä; koirasuden pitäminen edellyttää kompromisseja, oman elämän mukauttamista koirasuden tarpeiden mukaisesti sekä rutiinien luomista ja ylläpitoa. Kun muun muassa näistä asioista laistetaan, johtaa se aineiston perusteella ongelmakäyttäytymiseen, kuten paikkojen tuhoamiseen, ongelmiin sisäsiisteydessä, ahdistuneisuuteen ja jopa aggressiivisuuteen (myös Addams & Miller 2012; Rasila & Tamminen). Ongelmakäyttäytyminen on oire, ja ongelmat ovat ihmisissä ja puitteissa – eivät koirissa. Vielä vahvemmin, mitä muiden koirien kohdalla, tulee koirasuden tarpeet ja käyttäytyminen tuntea, jotta ihminen voi tarjota mielekkään elämän eläimelle.

Eräs useamman koirasuden omistava nuori nainen kirjoittaa, että ”elämä näiden kanssa ei ole aina helppoa ja kivaa”. Suhde on tästä huolimatta palkitseva, ja usein juuri siksi, että koirasusi haastaa ihmistä: sen ei koeta olevan esimerkiksi ihmisen tai ihmisen halujen projektio, vaan oma, itsenäinen toimijansa. Myös Donna Haraway (2003, 12–13) kirjoittaa teoksessaan *The Companion Species Manifesto*, että yhteiselämä koirien kanssa ei ole eikä sen tule olla aina helppoa ja ongelmatonta, vaikka sitä lemmikiltä usein toivotaan (myös Irvine 2004, 28). Suhde koiran kanssa on toisinaan ärsyttävä, ja siihen kuuluu vastoinkäymisiä ja menetyksiä, mutta myös riemua, keksimistä, älykkyyttä ja leikkiä (Haraway 2003, 12–13). Erityistä koirasusien kuvauksissa on se, että haastavuus on usein toivottu piirre koirakumppanissa (ks. Hirschman 1994). Toinen nuori koirasudenomistaja kertoo, että ”...kun perus koira ei tarjonnut minulle haasteita ja onnistumisen tunteita, päädyin tähän.” Koirasta tahdotaan haastetta itselle ja omalle ajattelulle; haastavassa koirassa on kenties jotakin kesytettävää.

Merkittävä osa vastanneista omistajista kirjoittavat, että he ovat ottaneet koirasuden haluamiensa ominaisuuksien – kuten haastavuuden, erikoisuuden, susimaisuuden ja myös ulkonäön – vuoksi. Toisinaan vastauksissa on läsnä eräänlainen keräily (ks. Shukhova & MacMillan 2020) tai välineellistäminen (ks. Koski & Bäcklund 2012): koirasudessa on ”...kiehtovia piirteitä, joita en koe saavani samassa paketissa mistään muusta koirasta.” (Hirschman 1994, 617–618). Haastavuus voi vastata sitä, mitä koirasta halutaan itse saada, jolloin koirasusi näyttyy enemmän välineenä tai

kiinnostavana kokemuksena oman halun täyttämiseksi. Toimijuus tunnustetaan ja tunnustetaan, mutta myös se voi palvella ihmisen omia intressejä: ”tehokkuus reikiä jossain” ei lähtökohtaisesti ole koiran etu, vaan se vastaa ihmisen mieltymyksiä siitä, mihin muunlajista eläintä voi käyttää.

Haastavuuteen koirasusien omistajat vastaavat kouluttamisella, joka on merkittävässä roolissa, kun vastaajat kuvaavat elämää koirasusien kanssa. Vain koulutuksella ja sosiaalistamisella koirasudesta saa ”yhteiskuntakelpoisen”, kuten eräs omistaja kuvaa. Kouluttaminen on haastavaa etenkin koirasuden älykkyyden ja itsenäisen luonteen vuoksi, mutta vastaajat kuvaavat haastavuuden usein antoisana, itsessään mielekkäänä ja tavoiteltavana:

”Jo ennen ensimmäistä koiraa minulla oli vuosien kokemus eri eläinten kouluttamisesta ja pidän erityisesti vaativista tai haastavista eläimistä. Susitaustaiset sopivat myös tästä syystä minulle kun niiden kouluttaminen on haastavaa mutta todella palkitsevaa.” (25–34-vuotias nainen, 1–3 koirasutta; kysymys 5.)

Huonolla koulutuksella sekä koiran että ihmisen elämä on hankalaa ja jopa turvatonta. Huonosti koulutettu tai vääränlaisessa ympäristössä elävä koirasusi voi aineiston mukaan kokea suurta ahdistusta esimerkiksi yksinolosta, vieraiden kohtaamisesta ja ahdistusta paikoista sekä turvattomuutta ja arkuutta. Koirasusille tämä käyttäytyminen on jokseenkin tyypillistä intensiteetin vaihdellen susiprosentista riippuen, mutta ihminen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa asiaan: ottaako omistaja haastavuuden hallintaansa vai ei, ja millä tavoin hän piirteisiin vastaa.

Haastavuus koulutuksessa johtaa myös siihen, että osa vastaajista ei koe olevansa koirasuden omistaja, vaan esimerkiksi ”ohjaaja aina tarvittaessa”. Leslie Irvinen (2004, 28) mukaan kumppanuuseläimen erottaa lemmikkieläimestä muun muassa juuri se, että ihminen on tai kokee olevansa kumppanuuseläimelle eräänlainen hoitaja tai ohjaaja, kun taas lemmikkieläimelle ihminen on omistaja, isäntä tai emäntä. Irvinen mukaan kumppanuudessa olennaista on se, että toista kunnioitetaan sellaisena kuin toinen on, eikä sellaisena, mitä tämä voisi olla: toisaalta kouluttamisessa on kyse myös siitä, että sen kautta koirasta saadaan kehitettyä tietynlainen, vaikka se olisi koiran etu. Koira-ihmis-suhde ei voi olla aidosti tasa-arvoinen, koska koira on aina alisteisessa

asemassa ihmiseen nähden. Toisille koirasusi kuitenkin merkitsee enemmän kumppania kuin lemmikkiä, jolloin asemoituminen toisen lajiseen eläimeen on harkitumpi.

Osa koirasusien omistajista tai omistaneista kertovat myös vaikeista kokemuksista koirasusien kanssa, jolloin he eivät ole osanneet tai kyenneet vastaamaan koirasuden tarpeisiin. Vastaaja, joka kertoo koirasuden ”vain päätyneen” hänelle, kirjoittaa haastavuuden olevan usein liikaa hyvän elämän takaamiseksi:

” (...) rakastan kaikkia eläimiä, mutta oman kokemukseni sekä eläimiä ajatellen villieläin sukuiset on prosenteista huolimatta sekoitettu kesyeläimeen enkä näe sitä hyödyllisenä tekona eläimiä kohtaan.” (35–44-vuotias nainen, 1–3 koirasutta; kysymys 6.)

Hän korostaa sitä, että koirasusien vaatimia elinoloja on lähtökohtaisesti liian hankala toteuttaa, jotta eläin voisi hyvin. Vain muutamassa vastauksessa pohditaan eettisiä kysymyksiä siitä, onko haastavien koirasusien itsensä kannalta hyvä, että niitä pidetään lemmikkeinä. Silti myös ajatus siitä, että vastaisuudessa jalostettaisiin suden näköisiä ja hyvin matalaprosenttisia yksilöitä, saa kannatusta. Koirasusien ollessa erikoisia ja osin laittomia lemmikkejä liittyy niiden myymiseen ja pitämiseen helposti laittontaa ja koiria kaltoinkohtelevaa toimintaa, jota vastaajat haluaisivat kitkeä.

5.3 Sosiaalisuus ja laumasitoutuneisuus

Sosiaaliselta käyttäytymiseltään susi muistuttaa monin paikoin ihmistä: sudet muodostavat perheenomaisia yksiköitä³⁴, ne ovat yhteisöllisiä ryhmätoimijoita, hoivaavat muiden lauman jäsenten poikasia sekä sitoutuvat pitkäaikaisesti kumppaniinsa (Mech & Boitani 2003, 6–7; Ratamäki 2009, 40). Ihmismäinen sosiaalinen käyttäytyminen voidaan kokea ihmisen asemaa uhkaavana samankaltaisuudessaan, mutta myös kiehtovana ja samastuttavana, kuten aineistosta ilmenee. Vaikka myös koirat ovat hyvin sosiaalisia eläimiä, ei niiden laumakäyttäytyminen ole samanlaista kuin susien – saatikka ihmisten (Miklósi & Topál 2013). Koirat eivät esimerkiksi muodosta susien

---

³⁴ Sudet esimerkiksi muodostavat tutkimusten mukaan ihmisten tavoin varsin erilaisia perheitä, kuten ydinperheitä, suurperheitä, uusperheitä ja sijaisperheitä. Vankeudessa eläneiden susien tutkituista perherakenteista ks. Packard 2006, 40.

tavoin hierarkkista ja tiivistä laumaa (Raevaara 2011, 202), ja ne ovat lajiominaisesti myös sosiaalisempia lauman ulkopuolisia kohtaan. Susille lauman ulkopuoliset taas merkitsevät useimmiten uhkaa (Addams & Miller 2012, 30–31; Pulliainen 2004, 66). Koirasusien sosiaalinen käyttäytyminen on vahvemmin susille ominaista, mitä muille koirille, ja aineiston vastaajat kuvailevat sitä erityisen kiehtovana asiana.

Vastaajat kertovat koirasusien omaan laumaan sitoutumisen olevan merkittävä tekijä siinä, miksi nämä eläimet heitä kiinnostavat. Susimainen laumakäyttäytyminen on niin aineiston kuin kirjallisuuden (esim. Addams & Miller 2012, 30–31) perusteella koirasusille ominaista, joskin käyttäytymisen intensiteetti vaihtelee susiprocentin ja luonteen mukaan. On osin ihmisen valinta, kuinka sosiaalinen oma lemmikki on lauman ulkopuolisia kohtaan, kuten myös vastaajat kertovat. Koirasusien laumakäyttäytyminen ilmenee syvänä siteenä omaa laumaa tai perhettä, ja erityisesti yhtä lauman ihmistä, kohtaan: ne ovat ”lojaaleita vain omilleen”. Ulkopuolisia kohtaan koirasudet taas ovat ”reviiritietoisia”, ”pidättyväisiä” tai ”välinpitämättömiä”, ja vieraat saavat koiralta haukut. Yksi vastaajista kuvaa suhdettaan susihybridisiin seuraavasti:

”Susitaustaiset koirat ovat minulle käytännössä koko elämä. Ne ovat hyvin laumaläheisiä ja ns. yhden ihmisen koiria. Itse introverttinä en ole koskaan välittänyt ihmisten seurasta niin paljon kuten eläinten enkä tarvitse tai halua koiraa joka haluaa sukeltaa jokaisen vastaan tulijan syliin. Susitaustaiset ovat todella rakastavia ja sosiaalisia omille ihmisille ja laumalle. (...)” (25–34 vuotias nainen, 1–3 koirasutta; kysymys 6.)

Vastaajat kirjoittavat sekä laumasta että perheestä, joihin molempiin lasketaan niin ihmiset kuin koirat. Nykyisin lemmikkieläimet, etenkin koirat ja kissat, luetaan perheenjäseniksi, ja perheen määritelmä on laajentunut koskemaan myös muita kuin ihmisiä (esim. Charles 2014, 2016; Cudworth 2019; Franklin 2006; Fudge 2014, 15–16; Kupsala & Tuomivaara 2004, 312; Power 2008). Vastaajat kirjoittavat koirasusista ja susitaustaisista koirista osana perhettä, mutta myös perheen mieltäminen *laumana* – ylilajirajaisena laumana – korostuu teksteissä. Tutkimuksessa on tavanomaista tarkastella lemmikkejä perheenjäseninä, jolloin lemmikit otetaan mukaan siihen sosiaaliseen maailmaan, joka tavallisesti koskettaa ihmisiä (esim. Charles & Davies 2008). Perhe on lähtökohdiltaan inhimillinen, mutta lauma ei; perheen keskiössä ovat ihmistoimijat, mutta lauma on ennen kaikkea muunlajisten eläinten jakama sosiaalinen yksikkö.

Tätä ajatusta koirasusien kanssa elävät ihmiset kenties teksteissään haastavat – kulttuurinen perhe ja luonnollinen lauma ikään kuin törmäävät (vrt. Järvensivu 2012).³⁵

Omistajat kuvaavat suhteitaan koirasusiin myös ystävyuden ja kumppanuuden käsittein (vrt. Hirschman 1994, 619–623). Eräälle koirasusi on ”kirjaimellisesti paras ystävä”, ja suhde on enemmän kuin ihmis-lemmikki-suhde: ”[y]hteys koirasuden ja omistajan välillä todella vahva.” Muutama heistä, jotka kokevat syvää ystävyyssuhdetta koirakumppaniinsa, kertovat pelkäävänsä jo ennalta suhteen katkeamista. Suhteen katkeamisen traagisuudesta kertoo myös Tor-Björn Hägglundin romaanin *Koirasusi Sutton elämä*³⁶ (2004, 17) kertoja: ”[k]oirasuden menetys on kouraussut syvemmillä kuin minkään koiran menetys on tehnyt sitä ennen. Koirasusi oli luonteeltaan niin omaperäinen ja niin syvälinen.” Hägglundin romaanin (ihmis)päähenkilön kertomukset syvästä suhteesta muistuttavat vahvasti useiden aineiston vastaajien kuvauksia, joka havainnollistuu erityisellä tavalla menetyksen yhteydessä.

Moninaisten suhteiden kuvailut ilmentävät ihmisten kokemia koirasuhteen syvyyttä ja tärkeyttä. Lisäksi yksi vastaajista kuvaa koirasutta ”kuin omana lapsena” sen sijaan, että koira olisi vain ”projekti”. Lapsettomalle pariskunnalle koirasusi voi toimia taas ”parisuhteen liimana”. Esimerkiksi Nickie Charles (2014, 725) on kirjoittanut, että lemmikit eivät useinkaan korvaa puuttuvia ihmissuhteita, vaan ovat tärkeitä omien ominaisuuksiensa vuoksi. Kuten myös introvertiksi itsensä määrittelevä vastaaja ilmaisee, eri eläimet voivat tarjota ihmiselle sellaista, mitä toinen ihminen ei pysty tarjoamaan. Suhdetta koirasusiin voidaan selittää esimerkiksi lasten kautta siksi, että ihmiset yleisesti jakavat ymmärryksen vanhempi-lapsi-suhteen laadusta.

Vuorovaikutussuhde, sen sisällöt ja käytännöt koirasuden ja ihmisen välillä, ilmenevät myös aineistossa. Vastaajat kertovat koirasusien omaavan koirista poikkeavan, selkeän ja helpon elekielen: ”[h]arvemmin joutuu yllättymään käytöksestä, jos osaa lukea koira.” Koiran kanssa toimiminen edellyttää sitä, että toista osaa ”lukea”. Clinton R. Sandersin (2006, 156) mukaan ”lukeminen” metaforana tarkoittaa kykyä

---

³⁵ ”Ihmisen” ja ”eläimen” eron hälveneminen on posthumanistisessa ajattelussa yleistä jo tieteellisen tiedon lisääntymisen vuoksi (ks. Charles 2014, 718; Power, 2008). Etenkin ihmis-koira-suhteen väistämättömän hierarkkisuuden ja kulttuurisen ymmärryksen ihmisistä ja eläimistä vuoksi ihmis-eläin-raja on silti yhä varsin selkeä (ks. myös Koski & Bäcklund 2012, 29–32).

³⁶ Hägglundin romaani pohjaa myös hänen omakohtaisiin kokemuksiinsa suhteesta koirasuteen.

vastata koiran viesteihin eri tilanteissa, joka on tärkeää erityisesti koiran kouluttamisessa (myös Koski & Bäcklund 2012, 27). Vain osaamalla tulkita koiran yksilöllisiä viestejä ja niiden mukaan toimimalla voi molemminpuolinen ja emotionaalinen suhde koiran ja ihmisen kanssa toteutua. Kun koirasutta osaa lukea, ei vastaajien mukaan ongelmia koirakumppanin kanssa tule. Koirasuden yksilöllinen ymmärtäminen ja tulkitseminen on yhteiselon ytimessä, mutta se ei ole itsestään selvää, vaan vaivaa oppimisen eteen on tehtävä – asiat on ”sovittava yhdessä” koirasuden kanssa. Lukeminen ei tästä huolimatta ole vain ihmisen taito, vaan myös koirakumppani ”[y]mmärtää/lukee ihmisiä pelottavan hyvin.” Koirasusi myös aistii ihmisen epävarmuuden nopeasti, ja reagoi siihen omalla käytöksellään. Vuorovaikutus toteutuu ruumiin, katseen ja eleiden kielen kautta – omanlaisella *ruumiinkielellä* (vrt. Hägglund 2004, 28).

Koirasuden älykkyys, haastavuus ja alkukantaisuus luovat aineiston perusteella suhteesta erityisen: paluu koiran alkuperäiselle lähteelle voi tarkoittaa ”puhtaampaa suhdetta ihmisen ja eläimen välillä”. Koirasusi ei ole ”lapanen”, joka tekee kaiken käsystä, eikä seuraa ihmistä alati, mutta on samalla lojaali vain omistajalleen. Erityisesti tämä erottaa koirasudet ja muut koirat: alkukantaisuus tarkoittaa ihmis-koira-suhdetta, jossa koira ei ole ihmisestä riippuvainen, vaan laumassa itsenäisesti toimiva yksilö. Kuten Hägglundin romaanissa (2004, 18) koirasusi Sutto kertoo: ”[o]len syntynyt elämään vapaana luontokappaleena enkä ihmisten orjaksi.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koirasusista kiinnostuneiden henkilöiden kirjoituksissa koirasudet representoidaan alkukantaisina lemmikki- ja kumppanieläiminä. Susiominaisuutta omaavien koirien alkukantaisuus ilmenee tarkastelemassani aineistossa eritoten luonnonläheisyytenä, luonnollisena ulkonäkönä ja käyttäytymisenä, luonteen haastavuutena ja älykkyytenä sekä laumasosiaalisuutena. Vastaajille koirasudet ovat erityislaatuisia lemmikki- tai kumppanuuseläimiä, ja toisinaan enemmän kuin vain lemmikkejä: ystäviä, kumppaneita sekä perheen- tai laumanjäseniä. Vaikka vastaajat kuvaavat susihybrideitä erityislaatuisina, ilmenevät koirasudet erityislaatuisina koirina eivätkä omana ”lajinaan”.

Useissa uutisteksteissä³⁷, Helene Figarin ja Ketil Skogenin (2011, 324–325) koirasusia sivuavassa artikkelissa³⁸ sekä Hanna Korhosen (2019, 31–46) pro gradu -tutkielmassa koirasudet näyttäytyvät erityisesti mielikuviin perustuvina: eläiminä mielissä, ei todellisuudessa. Tutkimusten aineistot koostuvat etenkin sellaisten henkilöiden kertomuksista, jotka eivät tekstien perusteella ole tavanneet koirasutta. Näissä tutkimuksissa ja uutisissa koirasusien merkitykset liittyvät erityisesti vaarallisuuteen, kesytykseen ja villin hybridiyteen, epäpuhtauteen ja rooliin omistajien ”egon jatkeena”.³⁹ Niissä korostetaan koirasusien paikattomuutta kategorisessa kehikossa, ja koirasudet ilmenevät näin ollen kulttuurisina hybrideinä (vrt. Löytty 2005, 14–15). Figari ja Skogen (2011, 324) kuvaavat negatiivisessa valossa ymmärretyt susihybridit ”kulttuurisina häirikköinä”, jotka sotkevat luodun järjestyksen (ks. Bauman 1997, 178–180) – etenkin, kun luonnontieteet ja siten myös ihmisten yleinen käsitys muunlajisista eläimistä perustuu taksonomioille, eli eliöiden luokittelulle (esim. Clark 1988, 18; Haraway 2006, 144–147; Lummaa 2014, 283). Hybridi ilmentää epäpuhtautta, koska sen ominaisuudet eivät ole selvästi sen omia (Angelini 2013, 4). Tämän tutkielman analyysi taas perustuu kuvauksille sekä eläimistä mielissä että todellisuudessa: ihmisen

---

³⁷ Ks. lähdeluettelo: uutislähteet (53–54).

³⁸ Figari ja Skogen (2011, 324) kirjoittavat tässä koirasusista kesykoirien ja villien susien risteyminä. Harva koirasusi on kuitenkaan villin suden ja koiran risteymä, vaan sudet ovat joko kesytettyjä tai susi on koirasuden perimässä jo etäällä.

³⁹ Korhosen (2019) tutkielmassa on mukana myös joitakin koirasusiomistajien ja koirasutta lemmikiksi harkitsevien kommentteja, joskin hän linjaa kiinnostuksensa kohdistuvan juuri mielikuviin koirasusista ja niiden omistajista (2). Tällaiset Korhosen lainaamat kirjoitukset mukailevat paljon käyttämäni aineiston vastauksia (35, 39–40).

ja koirasuden vuorovaikutuksessa syntyneille sosiaalisille representaatioille, jotka kuitenkin ovat ihmisten kielellisesti välittämiä.

Koirasudet asettavat omalla olemuksellaan luodun järjestyksen ja luokitteluiden rajat kyseenalaisiksi. Karoliina Lummaa ja Lea Rojola (2014, 19) kirjoittavat, että kulttuuri-luonto-erottelu on eräs perustavimmista tavoista jäsentää maailmaa.⁴⁰ Rajaa kulttuurin ja luonnon välillä on kuitenkin mahdoton määrittää (myös Bauman 1997, 177–199), ja sen olemassaolo myös problematisoituu käytännön kokeilujen kautta: voiko esimerkiksi koirasusi kuulua joko kulttuuriin tai luontoon? Kulttuuri-luontojaon perustavanlaatuisen luonteen vuoksi ymmärrän erottelun toimivan myös aineistosta tulkittavien sosiaalisten representaatioiden taustalla – vastinpareina ilmenevinä kantateemoina, jotka toimivat lähtökohtina sosiaalisten representaatioiden tuottamiselle ja esittämiselle (ks. Marková 2000, 442).

Esimerkiksi koiria (Koski & Bäcklund 2012), villiintyneitä koirasusia (Peltola & Heikkilä 2018, 199) ja myös täytettyjä lintuja (Rojola 2014, 133) on tarkasteltu kulttuurin ja luonnon väliin jäävinä olentoina. Donna Haraway (2006, 137–138, 140–145; 2004, 335) on kuitenkin esittänyt, että tarkasteltaessa kumppanuuslajien – erityisesti koirien – suhdetta kulttuuriin ja luontoon, ei kyse ole kategorioiden väliin jäämisestä tai niiden häilyvyydestä. Hän kirjoittaa kategorioiden *lysähtämisestä* yhteen (*implosion*) (ks. Rojola 2012, 264–266): kulttuurin ja luonnon rajat ovat olemassa yhtä aikaa, eivätkä kumppanuuslajit ylitä tai hämää niitä. Koirat eivät ole ”eivät luontoa eivätkä kulttuuria” eivätkä ”sekä luontoa että kulttuuria”, vaan jotakin muuta: *luontokulttuuria*, jossa yhdistyy tiivis suhde koiran (toisen lajin) ja ihmisen välillä (Haraway, ym. 2004, 331). Kategoriat eivät ole jähmettyneitä, vaan muun maailman tapaan alati muuttuvia, ja täten luontoa, kulttuuria ja luontokulttuuria on tarkasteltava ajassa ja paikassa. Tulkintani mukaan Harawayn ajatus koirista luontokulttuurin alueella pätee kenties jopa

---

⁴⁰ Dikotomisesta ja dualistisen ajattelun kritiikki ja pyrkimys niiden purkamiseen on ollut muun muassa sosiologisessa eläin- ja ympäristötutkimuksessa (esim. Tuomivaara 2016, 126) sekä ympäristöfilosofiassa ja feminismeissä (Haila & Lähde 2003, 31–32) avainasemassa. Harawayn (esim. 2004, 335) lähtökohtana on se, että kategoriat ovat hyödyllisiä, ja niiden avulla voi sekä ajatella toisia kategorioita että tehdä niille kiusaa.

vahvemmin koirasusiin niiden erikoislaatuisen hybridiluonteen ja vahvan suhteen ihmiseen vuoksi: rajat ovat olemassa, mutta ”lysähtäneinä”.⁴¹

Kulttuurin ja luonnon rajat ilmenevät aineistossa esimerkiksi siinä, kuinka vastaajat puolustavat koirasusien olevan koiria – jotka tosin eivät ole kuten muut koirat – eikä susia tai ”villieläimiä”. Koirasudet merkityksellistetään luonnollisina ja luonnoläheisinä, mutta lemmikkeinä, jotka on tietoisesti ”luotu” risteyttämällä kaksi koiraeläintä. Niiden haastava luonne muistuttaa suden luonnetta, joka kesytetään koulutuksen avulla. Perhe koetaan laumana, mutta ihmis-koira-hierarkia on läsnä. Lisäksi koirasudet toimivat osana laumaa kuten villit sukulaisensa, mutta ne ovat erityisen sitoutuneita ihmisiinsä. Aineiston teksteissä ikään kuin neuvotellaan koirasuden suhteesta kulttuuriin ja luontoon sekä koiraan ja suteen, joiden luokkiin se ei selkeästi kuulu – kategorioiden dikotominen luonne hälvenee, vaikka rajat ovat olemassa.

Esitykset muun muassa siitä, missä ja miten koirasudet sijaitsevat luokitteluun perustuvassa sosiaalisessa todellisuudessa, rakentuvat aineiston valossa ensinnäkin ihmisen ja koirasuden välisessä suhteessa. Suhde ilmenee kumppanuuslajisuhteena, jossa on kaksi toistaan muovaavaa osapuolta: sekä ihminen että koirasusi vaikuttavat toistensa tapaan olla maailmassa (ks. Haraway 2003, 12; 2004, 331; Rojola 2012, 264; Ruonakoski 2015, 271). Lisäksi esityksiin vaikuttaa koirasusiharrastajien yhteisö, joka taas sijaitsee merkitystäyhteisessä yhteiskunnassa. Aineistosta nostamani esitykset ovat tulkittavissa sosiaalisina representaatioina semioottista kolmiota mukaillen, jonka esitin luvussa 3.1. Erityistä on se, että sosiaaliset representaatiot näyttävät rakentuvan *tietäjän* (egon) ja kahdenlaisen *toisen* (alterin) välisessä suhteessa: toisaalta tietäjän suhteessa koirasusiin kumppani- tai lemmikkisuhteessa ja toisaalta yhteisöön, jonka kanssa kommunikoidaan esimerkiksi Facebook-ryhmissä ja niiden välityksellä. Yhteisö ei kuitenkaan yksiselitteisesti ole *ihmisyyhteisö*, vaan se näyttäytyy eräänlaisena suhdeverkostona (ks. Latour 2005, 63–64; Fox & Alldred 2018, 16–17), joka koostuu ihmisistä, koirasusista, koirasusien esityksistä, ideoista, käsityksistä ja erilaisista materiaalisista tekijöistä. (Vrt. Järvensivu 2012; Parikka & Tiainen 2012, 330, 345–346.)

---

⁴¹ Bruno Latourin teoretisoinnit kulttuurista ja luonnosta ovat Harawayn ohella olleet vaikutusvaltaisia. Latour korostaa ajattelussaan *luonto-kulttuuria*, joka korostaa luonnon ja kulttuurin yhteenkietoutuneisuutta. (Latour 2004; 2006, 168–169; Latimer & Miele 2013.)

Koirasusi toimii näin ollen sosiaalisten representaatioiden muodostumisessa sekä representaatioiden kohteena että toimijana maailmassa. Suhteet tietäjän ja koirasuden toisena sekä tietäjän ja yhteisön välillä poikkeavat kuitenkin merkittävästi toisistaan, sillä yhteisössä ihmiset kommunikoivat symboleihin perustuvalla kielellä.⁴² Sen sijaan vuorovaikutussuhde koirasusien kanssa ei perustu symbolikielelliseen kommunikaatioon, jolla representaatiot lähtökohtaisesti esitetään. Tarkastelemani aineiston perusteella merkitysten syntymistä ihmisen ja koirasuden välisessä vuorovaikutuksessa on haastavaa tai mahdotonta arvioida, sillä koirasusien osuus on vain ihmisten välittämää. Kirjallisesta aineistosta ei voi tavoittaa kieltä, joka niveltyy muun muassa eleisiin, ruumiillisiin tapahtumiin, havaitsemisen tapoihin, erilaisiin kognitiivisiin kykeneväisyyksiin ja valtasuhteisiin (Parikka & Tiainen 2012, 332). Sosiaaliset representaatiot ovat lopulta ihmisten luomia kielellisiä kuvauksia siitä, kuinka he, osana yhteisöä, kokevat representaation kohteen: sosiaaliset representaatiot eivät ole kohteidensa heijastuksia (esim. Moscovici & Vignaux 1994, 27).⁴³

Koska koirat ja sudet ovat kollektiiviseen alitajuntaan juurtuneiden merkitysten kyllästämiä (ks. Marková 2000, 442), on myös "todellista" koiran ja suden hybridiä jopa mahdoton tavoittaa merkitysten takaa. Merkitykset toimivat viestinvälittäjinä ja maailmaa jäsentävinä tekijöinä, jotka mahdollistavat ilmiön tutuksi tekemisen. Tämä on myös yksi sosiaalisten representaatioiden päätarkoituksista (esim. Moscovici 1988, 234; Moscovici & Vignaux 1994, 30): koirasusien poiketessa kulttuurisen ja oikeudellisen asemansa sekä geeniperimänsä vuoksi totutusta, tekevät vastaajat koirasusia tutuiksi kielellisesti, merkitystenannon ja toiminnan kautta sekä muille että itselleen (ks. Moscovici 1988, 231). Aineiston kirjoittajat luovat koirasusista kuvaa alkukantaisina, luonnonmukaisina ja haastavina laumaeläjinä, joka voidaan nähdä yhtäläillä myönteisenä kuin kielteisenä, kiehtovana kuin vastenmielisenä. Vuorovaikutussuhde tai sen puuttuminen koirasuden kanssa sen sijaan luo kuvausten merkitykselliset sisällöt,

---

⁴² Myös Facebook-ryhmissä koirasudet ovat vahvasti läsnä, mutta niissäkin ihmisten välittämänä.

⁴³ Moscovici väistää niin sanotun objektin ongelman kielellisellä valinnalla. Sosiaaliset representaatiot eivät ole "jostakin" (de/of) vaan on sosiaalisia representaatioita "ja" (et/and) niiden objekteja. Sosiaalisia representaatioita ei siis kuvata genetiivin kautta, jolloin representaation kohde ja itse representaatio mielletään erillisinä asioina. (Ks. Pirtilä-Backman & Helkama 2001, 269.)

ja täten koirasusista esitetyt sosiaaliset representaatiot ovat lähtökohtaisesti merkitysisällöiltään poleemisia: vain tiettyjen ryhmien jakamia (ks. Liu 2004, 261, 259).

Sosiologisen eläintutkimuksen kannalta olisi tarpeellista laajentaa koirasusien tarkastelua myös sosiaalisten representaatioiden kritiikin mukaisesti (esim. Howarth 2006, 66–67): mitä sosiaaliset representaatiot esimerkiksi tekevät ja kuinka ne kytkeytyvät valtaan? Sosiaalisten representaatioiden tutkimuksen tulisi olla kriittistä, muutokseen pyrkivää, ja täten tarkastella myös käytäntöjä ja tekoja (vrt. Cudworth 2014, 2016; Järvensivu 2012; Taylor & Sutton 2018, 482). Esimerkiksi koirasusien kasvatukseen liittyvät valtasuhteet ja suhteessa tapahtuva hallinta sekä representaatioiden vaikutukset koirasusien jokapäiväiseen elämään olisivat hedelmällisiä ja tärkeitä näkökulmia tarkastella.⁴⁴ ”Eksoottisina lemmikkeinä” koirasudet ovat yhteiskunnan marginaalissa, ja myös niihin kohdistuva kaltoinkohtelu ymmärryksen ja näkyvyyden vähäisyyden vuoksi voi olla merkittävää (vrt. Lie 2017; Shukhova & MacMillan 2020).⁴⁵

Representaatioiden tutkimus on lähtökohtaisesti ihmiskeskeistä sen tarkastellessa ihmisten esittämiä merkityksiä, mutta erityisesti sosiologinen eläintutkimus tarvitsee enemmän epäihmiskeskeistä tarkastelutapaa ollakseen muutosvoimaista eikä vain ymmärtävää (Carter & Charles 2018; Taylor & Sutton 2018; Tuomivaara 2018, 122; York & Longo 2017, 33). Tästä syystä erityisesti muunlajisia eläimiä tutkittaessa on pohdittava tutkimuksen ontologisia ja epistemologisia kysymyksiä (Aaltola & Keto 2015, 10; Hirsjärvi, ym. 1997, 124, 130): kuinka ymmärtää ja kuvata tarkasteltava kohde ja ajatella saatavan tutkittavasta tietoa ja kuvauksia. Ihmisillä on aina rajoittunut kyky ymmärtää muunlajisia eläimiä (Ruonakoski 2011, 145), ja sosiologisen mielikuvituksen tulisi tarkoittaa sekä (eläin)toisen ymmärtämistä kykynä asettua toisen asemaan että oman kokemuksen erottamisena toisen kokemuksesta (vrt. Ruonakoski 2011, 144; Braidotti 2013, 70, 82). Kenties seuraavaksi tulisikin siirtyä representaatioista kohtaan todelliset koirasudet yhteisessä sosiaalisessa todellisuudessa.

---

⁴⁴ Martine B. Lie (2017) on tutkinut lain, jonka myötä Norjassa tietyt vaarallisina pidetyt koirarodut kiellettiin, vaikutuksia itse koiriin. Kielto on vaikuttanut tutkimuksen mukaan negatiivisesti ennen kaikkea kiellettyjen koirarotujen edustajiin ja näiden elämään, ja johtanut jopa koriin kohdistuvaan väkivaltaan. Eläimen olemassaolon kriminalisointi voi olla siis hyvin haitallista.

⁴⁵ Koirasusiin kohdistuvasta väkivallasta: Tikkanen 2020; muunlajisiin eläimiin kohdistuvasta väkivallasta ja hyväksikäytöstä yleisesti: Cudworth 2015; Taylor & Signal 2008.

7 PÄÄTÄNTÖ

Koirasusi on koiran ja suden sekä kulttuurin ja luonnon hybridinä haastavassa asemassa yhteiskunnassa. Julkisuudessa koirasudet ovat usein biologisia olentoja tai häiritseviä poikkeamia totutusta järjestyksestä, mutta yksilölliset eläimet näiden representaatioiden takana jäävät helposti unohduksiin. Yksi tämän tutkielman tavoitteista on ollut lisätä ymmärrystä toisesta näkökulmasta: kuinka koirasusia tuntevat ihmiset kuvailevat näitä melko tuntemattomia eläimiä.

Tutkielmassa olen suunnannut katseeni koirasusista esitettyihin sosiaalisiin representaatioihin asettamalla ilmiön osaksi sosiologisen eläintutkimuksen kenttää. Olen kysynyt, millaisia merkityksiä koirasusiharrastajat antavat koirasusille, kuinka koirasudet hybridisinä olentoina kuvataan osana luokitteluille pohjaavaa sosiaalista todellisuutta sekä mikä koirasusien oma rooli on osana näitä sosiaalisia representaatioita. Lisäksi olen tarkastellut sitä, millainen sosiaalisten representaatioiden muodostumisen prosessi mahdollisesti on suhteessa yhteisöön ja kulttuuriin sekä koirasusiin.

Tarkastelemassani aineistossa koirasudet ilmenevät alkukantaisina lemmikki- tai kumppanieläiminä, joita vastaajat kuvaavat kertoen kokemuksistaan ja käsityksistään niistä mieltymysten, vuorovaikutuksen sekä yhteiskunnallisen kontekstin kautta. Teksteissä ilmenee koiran ja suden sekä kulttuurin ja luonnon kategorioiden rajat, mutta koirasusi merkityksellistyy näiden risteymänä omanlaisena olentonaan. Koirasudet asettuvat osaksi luontokulttuuria, jossa ihminen ja muunlainen eläin toimivat yhdessä. Koirasusien itsensä paikka esitetyissä kuvauksissa – sosiaalisissa representaatioissa – on ihmisen välittämä, ja kuvaukset kertovat toisinaan jopa enemmän niiden esittäjistä kuin kohteistaan. Jotta koirasusia olisi mahdollista ymmärtää myös muutoin kuin esityksinä, olisi etnografisen otteen hyödyntäminen ja ajankohtaisen etologisen tutkimustiedon sisällyttäminen tutkimukseen tärkeää. Representaatioiden analyysia on mahdollista monipuolistaa todellisuuden moniulotteisuuden ja verkostomaisen luonteen huomioiden ottamalla mukaan myös muut kuin ihmiset.

On aiheellista tutkia, millainen todellisuus ihmisen luomalla koiran ja suden hybridillä on yhteiskunnassa, sillä ihminen on osin luonut hybridisen koirasuden. Sosiaalisen alue on sekä ihmisen, koirasuden että muiden eläinten jakama.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

- Aaltola, Elisa (2004): *Eläinten moraalinen arvo*. Tampere: Vastapaino.
- Aaltola, Elisa & Sami Keto (2015): Johdanto. Teoksessa Aaltola, Elisa & Sami Keto (toim.): *Eläimet yhteiskunnassa* (2. painos). Helsinki: Into.
- Adams, Carol, J. (1990): *The Sexual Politics of Meat: A Feminist-vegetarian Critical Theory*. New York: Continuum.
- Addams, Jessica & Andrew Miller (2012): *Between Dog and Wolf: Understanding the Connection and the Confusion*. Wenatchee: Dogwise Publishing.
- Aho, Riitta (2012): *Aatteellinen yhdistys määräävässä markkina-asemassa – Tapaus Suomen Kennelliitto* [velvoiteoikeuden pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto].
- Almiron, Núria, Matthew Cole & Carrie P. Freeman (2018): Critical animal and media studies: Expanding the understanding of oppression in communication research. *European journal of communication*, 33:4, 367–380.
- Angelini, Anna (2013): Méthodes taxinomiques comparées : Dan Sperber et Mary Douglas à propos des animaux hors catégorie. *Yod: Revue des études hébraïques et juives*, 18, 1–11.
- Anttonen, Veikko & Anna Maria Viljanen (2000): Johdanto suomenkieliseen laitokseen. Teoksessa Douglas, Mary: *Puhtaus ja vaara: ritualistisen rajanvedon analyysi* (suom. Blom, Virpi & Kaarina Hazard). Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 7–24. (Alkuperäisteos julkaistu 1966.)
- Arluke, Arnold (2002): A Sociology of Sociological Animal Studies. *Society & Animals* 10:4, 369–374.
- Arluke, Arnold & Clinton R. Sanders (1996): *Regarding Animals*. Philadelphia: Temple University Press.
- Augoustinos, Martha & John Michael Innes (1990): Towards an integration of social representations and social schema theory. *British Journal of Social Psychology* 29, 213–231.

- Bauman, Zygmunt (1997): *Sosiologinen ajattelu* (suom. Vainonen, Jyrki). Tampere: Osuuskunta Vastapaino. (Alkuperäisteos julkaistu 1990.)
- Bisi, Jukka (2010): *Suomalaisen susikonfliktin anatomia* [maantieteen väitöskirja, Oulun yliopisto]. Oulu: Acta Universitatis Ouluensis, A, Scientiae rerum naturalium.
- Bowker, Geoffrey C. & Susan Leigh Star (1999): *Sorting things out: Classification and its consequences*. Cambridge, London: MIT Press.
- Braidotti, Rosi (2013): *The posthuman*. Cambridge: Polity.
- Bradbury, Mary (1999): *Representations of death: A social psychological perspective*. London: Routledge.
- Bryant, Clifton D. (1979): The Zoological Connection: Animal-Related Human Behaviour. *Social forces*, 58:2, 399–421.
- Callaghan, Peta, Gail Moloney & Duncan Blair (2011): Contagion in the Representational Field of Water Recycling: Informing New Environment Practice Through Social Representation Theory. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 22:1, 20–37.
- Catton, William R. & Riley E. Dunlap (1978): Environmental Sociology: A New Paradigm. *The American Sociologist*, 13:41, 252–256.
- Carter, Bob & Nickie Charles (2018): The animal challenge to sociology. *European Journal of Social Theory*, 21:1, 79–97.
- Charles, Nickie (2014): ‘Animals Just Love You as You Are’: Experiencing Kinship across the Species Barrier. *Sociology*, 48:4, 715–730.
- Charles, Nickie (2016): Post-Human Families? Dog-Human Relations in the Domestic Sphere. *Sociological Research Online*, 21:3, 83–94.
- Charles, Nickie & Charlotte Aull Davies (2008): My family and other animals: Pets as kin. *Sociological Research Online*, 13:5, 1–14.
- Clark, Stephen L. R. (1988): Is humanity a natural kind? Teoksessa Ingold, Tim (toim.): *What is an animal?* London: Unwin Hyman, 17–34.
- Coren, Stanley (1999): Do People Look Like their Dogs? *Anthrozoös*, 12:2, 111–114.
- Cudworth, Erika (2014): Beyond speciesism: Intersectionality, critical sociology and the human domination of other animals. Teoksessa Taylor, Nik & Richard

- Twine (toim.): *The Rise of Critical Animal Studies: From the Margins to the Centre*. London, New York: Routledge, 19–35.
- Cudworth, Erika (2015): Killing animals: sociology, species relations and institutionalized violence. *The Sociological Review*, 63, 1–18.
- Cudworth, Erika (2016): A sociology for other animals: Analysis, advocacy, intervention. *International journal of sociology and social policy*, 36 (3/4), 242–257.
- Cudworth, Erika (2019): Muddied living: Making home with dog companions. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41 (3/4), 424–439.
- Creed, Barbara & Maarten Reesink (2015): Animals, images, anthropocentrism. *NECSUS*, 4:1, 95–105.
- Douglas, Mary (2000): *Puhtaus ja vaara: ritualistisen rajanvedon analyysi* (suom. Blom. Virpi & Kaarina Hazard). Tampere: Osuuskunta Vastapaino. (Alkuperäisteos julkaistu 1966.)
- Durkheim, Émile (1980): *Uskontoelämän alkeismuodot: Australialainen totemijärjestelmä* (suom. Randell, Seppo). Helsinki: Tammi. (Alkuperäisteos julkaistu 1912.)
- Eder, Klaus (1996): *The Social Construction of Nature* (eng. Ritter, Mark). London, Thousand Oaks & New Delhi: SAGE. (Alkuperäisteos julkaistu 1988.)
- Eskola, Jari & Juha Suoranta (2014): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (10. painos). Tampere: Osuuskunta Vastapaino. (Alkuperäisteos julkaistu 1998.)
- Figari, Helene & Ketil Figari (2011): Social representations of the wolf. *Acta Sociologica* 54:4, 317–332.
- Fijn, Natasha (2018): Dog Ears and Tails: Different Relational Ways of Being with Canines in Aboriginal Australia and Mongolia. Teoksessa Swanson, Heather Anne, Marianne Elisabeth Lien & Gro B. Ween (toim.): *Domestication Gone Wild : Politics and Practices of Multispecies Relations*. Durham: Duke University Press Books, 72–93.
- Flick, Uwe & Juliet Foster (2017): Social Representations. Teoksessa Willig, Carla & Wendy Stainton Rogers (toim.): *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology* [PDF-versio]. London: Sage.

- Fox, Nick J. & Pam Alldred (2017): *Sociology and the new materialism: Theory, research, action*. Thousand Oaks: Sage.
- Franklin, Adrian (1999): *Animals and Modern Cultures: A Sociology of Human-animal Relations in Modernity*. London, Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Franklin, Adrian (2006): "Be[a]ware of the Dog": A Post-Humanist Approach to Housing. *Housing, theory, and society*, 23:3, 137–156.
- Giddens, Anthony & Philip W. Sutton (2013): *Sociology (seitsemäs painos)*. Cambridge, Malden: Polity Press. (Alkuperäisteos julkaistu 1988.)
- Haila, Yrjö & Ville Lähde (2003): Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta? Teoksessa Haila, Yrjö & Ville Lähde (toim.): *Luonnon politiikka*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 7–36.
- Hall, Stuart (1997): *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE Publications.
- Hansen Wheat, Christina, John Fitzpatrick, Ingrid Tapper & Hans Temrin (2018): Wolf (*Canis lupus*) Hybrids Highlight the Importance of Human-Directed Play Behavior During Domestication of Dogs (*Canis familiaris*). *Journal of comparative psychology*, 132:4, 373–381.
- Haraway, Donna (2003): *The Companion Species Manifesto: Dogs, People, and Significant Otherness*. Chicago: Prickly Paradigm Press.
- Haraway, Donna (2008): *When Species Meet*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Haraway, Donna, Nina Lykke, Randi Markussen & Finn Olesen (2004): Cyborgs, Coyotes, and Dogs: A Kinship of Feminist Figurations and There Are Always More Things Going on Than You Thought! Methodologies as Thinking Technologies. An Interview with Donna Haraway. Teoksessa Haraway, Donna: *The Haraway Reader*. New York: Routledge, 321–342).
- Haraway, Donna & Nicholas Gane (2006): When We Have Never Been Human, What Is to Be Done? *Theory, Culture & Society (SAGE)*, 23(7–8), 135–158.
- Harmoinen, Jenni, Alina von Thaden, Jouni Aspi, Laura Kvist, Bernardino Cocchiararo, Anne Jaraus, Andrea Gazzola, Teodora Sin, Hannes Lohi, Marjo

- K. Hytönen, Ilpo Kojola, Astrid Vik Stronen, Romolo Caniglia, Federica Mattucci, Marco Galaverni, Raquel Godinho, Aritz Ruiz-González, Ettore Randi, Violeta Muñoz-Fuentes & Carsten Nowak (2021): Reliable wolf-dog hybrid detection in Europe using a reduced SNP panel developed for non-invasively collected samples. *BMC genomics*, 22:1, 473.
- Heiskala, Risto (2000): Sosiologia modernin yhteiskunnan itsetietoisuutena ja kansallisina traditioina. Teoksessa Heiskala, Risto (toim.): *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 9–37.
- Herzog, Harold (2006): Forty-two Thousand and One Dalmatians: Fads, Social Contagion, and Dog Breed Popularity. *Society & Animals* 14:4, 383–397.
- Hiedanpää, Juha & Outi Ratamäki (2015): Suden kanssa. Teoksessa Hiedanpää, Juha & Outi Ratamäki (toim.): *Suden kanssa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 5–15.
- Hirschman, Elizabeth C. (1994): Consumers and Their Animal Companions. *Journal of Consumer Research*, 20:4, 616–632.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2009): Tutkimushaastattelu. Teoksessa Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara: *Tutki ja kirjoita* (15. uudistettu painos). Helsinki: Tammi, 204–212. (Alkuperäisteos julkaistu 1997.)
- Howarth, Caroline (2006): A social representation is not a quiet thing: Exploring the critical potential of social representations theory. *British journal of social psychology*, 45:1, 65–86.
- Häggglund, Tor-Björn (2004): Koirasusi Sutton elämä. Oulu: Kustannusyhtiö Kajo.
- Ingold, Tim (1988): *What Is an Animal?* London: Unwin Hyman.
- Irvine, Leslie (2004): *If you tame me: Understanding our connection with animals*. Temple University Press.
- Jodelet, Denise & Gerard Duveen (1989): *Folies et représentations sociales*. Paris: Presses universitaires de France.
- Järvensivu, Paavo (14.5.2012): Työkaluja luontosuhteen korjaamiseksi. *Kulttuurilehti Mustekala*. Saatavilla <http://mustekala.info/teemanumerot/mustarindanumero-3-12/tyokaluja-luontosuhteen-korjaamiseksi/>.

- Korhonen, Hanna (2019): Koirasuden paikka hukassa: 2000-luvun nettikeskustelujen koirasudet osana suomalaista luontokäsitystä ja kulttuurihistoriaa [kulttuurihistorian pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].
- Koski, Leena & Pia Bäcklund (2012): Koiran virka: Susi kaupunkien kaduilla vai ystävä erämaassa? *Alue Ja Ympäristö*, 41:2, 22–33.
- Kruse, Corwin R. (2002): Social Animals: Animal Studies and Sociology. *Society & Animals*, 10:4, 375–379.
- Kupsala, Saara & Salla Tuomivaara (2004): Sosiologinen eläintutkimus: Eläinten yhteiskunnallinen merkitys sosiologian tutkimuskohteena. *Sosiologia*, 41:4, 310–321.
- Latour, Bruno (2004): *Politics of Nature* (eng. Porter, Catherine). Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press. (Alkuperäisteos julkaistu 1999.)
- Latour, Bruno (2005): *Reassembling the Social. An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press.
- Latour, Bruno (2006): *Emme ole koskaan olleet moderneja* (suom. Suikkanen, Risto). Tampere: Osuuskunta Vastapaino. (Alkuperäisteos julkaistu 1991.)
- Lie, Martine S. B. (2017): “Stepdogs” of Society: The Impact of Breed Bans in Norway. *Critical criminology (Richmond, B.C.)*, 25:2, 293–309.
- Liu, Li (2004): Sensitising Concept, Themata and Shareness: A Dialogical Perspective of Social Representations. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 34:3, 249–264.
- Longo, Stefano B. & Richard York (2017): Animals in the world: A materialist approach to sociological animal studies. *Journal of Sociology*, 53:1, 32–46.
- Lummaa, Karoliina (2014): Antroposeeni ja objektien ekologia: Ihmisen luontosuhde humanismin jälkeen. Teoksessa Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (toim.): *Posthumanismi*. Turku: Eetos, 265–288.
- Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (2014): Johdanto: Mitä posthumanismi on? Teoksessa Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (toim.): *Posthumanismi*. Turku: Eetos, 13–32.

- Lähdesmäki, Heta (2015): Susi yhteiskunnallisena eläimenä. Teoksessa Aaltola, Elisa & Sami Keto (toim.): *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into, 185–191.
- Lähdesmäki, Heta (2020): *Susien paikat: Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa*. Jyväskylä: Nykylukulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 127.
- Löytty, Olli (2005): Johdanto. Teoksessa Löytty, Olli (toim.): *Rajanylityksiä: Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen*. Helsinki: Gaudeamus, 7–24.
- Maglieri, Veronica, Emanuela Prato-Previde, Erica Tommasi & Elisabetta Palagi (2019): Wolf-like or dog-like? A comparison of gazing behaviour across three dog breeds tested in their familiar environments. *Royal Society open science*, 6:9, 190946.
- Marková, Ivana (2000): Amédée or How to Get Rid of It: Social Representations from a Dialogical Perspective. *Culture & Psychology*, 6:4, 419–460.
- Marková, Ivana (2003): *Dialogicality and social representations: The dynamics of mind*. New York: Cambridge University Press.
- Marková, Ivana (2017): Themata in science and in common sense. *Kairos. Journal of Philosophy & Science*, 19, 68–92.
- Mech, L. David & Luigi Boitani (2003): Wolf Social Ecology. Teoksessa Mech, L. David & Luigi Boitani (toim.): *Wolves: Behavior, ecology, and conservation*. Chicago: University of Chicago Press, 1–34.
- Miklósi, Ádám, József Topál & Vilmos Csányi (2003): Comparative social cognition: what can dogs teach us? *Animal Behaviour*, 67, 995–1004.
- Miklósi, Ádám & József Topál (2013): What does it take to become ‘best friends’? Evolutionary changes in canine social competence. *Trends in cognitive sciences*, 17:6, 287–294.
- Mills, C. Wright (2015): *Sosiologinen mielikuviutus* (suom. Karisto, Antti, Esa Konttinen, Pentti Takala & Hannu Uusitalo). Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. (Alkuperäisteos julkaistu 1959.)
- Moilanen, Pentti & Pekka Räihä (2018): Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2: Näkökulmia aloittevalle*

- tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 51–72.
- Moscovici, Serge (1984): The phenomenon of social representations (eng. Rabinovitch, Sacha). Teoksessa Farr, Robert Maclaughlin & Serge Moscovici (toim.): *Social Representations*. Cambridge: Cambridge University Press, 3–69.
- Moscovici, Serge (1988): Notes towards a description of Social Representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211–250.
- Moscovici, Serge & Georges Vignaux (1994): Le Concept de Thémata. Teoksessa Guimelli, Christian (toim.): *Structures et transformations des représentations sociales*. Delachaux & Niestlé, 25–72.
- Murphy, Raymond (1995): Sociology as if nature did not matter: An ecological critique. *British Journal of Sociology*, 46:4, 688–707.
- Nibert, David (2003): Humans and Other Animals: Sociology's Moral and Intellectual Challenge. *International Journal of Sociology and Social Policy*. 23(3): 4–25.
- Ojalampi, Sanna (2015). Susi, tunteet ja tila. *Maaseudun uusi aika: maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti*, 23:1, 5-18.
- Ojalampi, Sanna & Nicholas Blomley (2015): Dancing with Wolves: Making Legal Territory in a More-than-human World. *Geoforum* 62, 51-60.
- Ozcan, Mustafa, Bulent Ekiz, Nursen Ozturk & Hanife Ostem Sertel Berk (2019): Factors Affecting Turkish Dog Owners' Breed Choices, and Their Associations with Socio-demographic and Dog-Related Variables. *Anthrozoös*, 32:5, 647-664.
- Paasonen, Susanna (2010): Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Saresma, Tuija, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.): *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 39–48.
- Packard, Jane M. (2003): Wolf Behaviour: Reproductive, Social, and Intelligent. Teoksessa Mech, L. David & Luigi Boitani (toim.): *Wolves: Behavior, ecology, and conservation*. Chicago: University of Chicago Press, 35–66.
- Parikka, Jussi & Milla Tiainen (2012): Kohti materiaalisen ja uuden kulttuurianalyysia tai representaation hyödyistä ja haitasta elämälle. Teoksessa

- Nivala, Asko & Rami Mähkä (toim.): *Tulkinnan Polkuja: Kulttuurihistorian Tutkimusmenetelmiä*. Turku: k&h, Kulttuurihistoria 10, 322–348. (Alkuperäinen teksti julkaistu *Kulttuurintutkimus* -lehdessä, 2006, 23:2, 3–20.)
- Peggs, Kay (2012): *Animals and Sociology*. New York: Palgrave Mcmillan.
- Peggs, Kay (2013): The ‘animal-advocacy agenda’: Exploring sociology for non-human animals. *The Sociological Review*, 61, 591–606.
- Peltola, Taru & Juha Heikkilä (2018): Outlaws or Protected? DNA, Hybrids, and Biopolitics in a Finnish Wolf-Poaching Case. *Society & Animals*, 26, 197–216.
- Pirttilä-Backman, Anna-Maija & Klaus Helkama (2001): Serge Moscovici – Sosiaaliset representaatiot. Teoksessa Hänninen, Vilma, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.): *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Power, Emma (2008): Furry families: making a human–dog family through home. *Social & Cultural Geography*, 9:5, 535–555.
- Pulliainen, Erkki (2004): *Koira kotona ja luonnossa: Käyttäytymisen perusteet* (2. uudistettu painos). Helsinki: Ajatus. (Alkuperäisteos julkaistu 2000.)
- Raevaara, Tiina (2011): *Koiraksi ihmiselle*. Helsinki: Teos.
- Ratamäki, Outi (2009): *Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa* [ympäristöpolitiikan väitöskirja, Joensuun yliopisto]. Joensuu: Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja.
- Rateau, Patrick, Pascal Moliner, Christian Guimelli, & Jean-Claude Abric (2011): Social Representation Theory. Teoksessa Van Lange, Paul A.M., Arie W. Krunglanski & E. Tory Higgins (toim.): *Handbook of Social Psychology*. Thousand Oaks, CA: Sage, 477–497.
- Rojola, Lea (2012): Juokse lujaa, pure kovaa! Teoksessa Lempiäinen, Kirsti, Taru Leppänen ja Susanna Paasonen (toim.): *Erot Ja Etiikka Feministisessä Tutkimuksessa*. Turku: Utukirjat, 256–277.
- Rojola, Lea (2014): Hänen olivat täytetyt linnut. Teoksessa Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (toim.): *Posthumanismi*. Turku: Eetos, 131–154.

- Ruonakoski, Erika (2011): *Eläimen tuttuus ja vieraus: Fenomenologisen empatiateorian uudelleentulkinta ja sen sovellus vieraslajisia eläimiä koskevaan kokemukseen*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Ruonakoski, Erika (2015): Kiintymyksen lähteillä – koira ja ihminen matkalla tulevaan. Teoksessa Aaltola, Elisa & Sami Keto (toim.): *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into, 261–283.
- Saaristo, Kimmo & Kimmo Jokinen (2013): *Sosiologia*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Sakki, Inari, Jaana-Piia Mäkinen, Eemeli Hakoköngäs & Anna-Maija Pirttilä-Backman (2014): Miten tutkia sosiaalisia representaatioita? *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 51, 317–329.
- Sanders, Clinton R. (2006): The Dog You Deserve: Ambivalence in the K-9 Officer/Patrol Dog Relationship. *Journal of contemporary ethnography*, 35:2, 148–172.
- Shukhova, Sofiya & Douglas MacMillan (2020): From tigers to axolotls: Why people keep exotic pets in Russia. *People and nature (Hoboken, N.J.)*, 2:4, 940–949.
- Silvasti, Tiina (2014): Sisällönanalyysi. Teoksessa Massa, Ilmo (toim.): *Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 33–49.
- Skogen, Ketil, & Olve Krange (2003): A wolf at the gate: The anti-carnivore alliance and the symbolic construction of community. *Sociologia Ruralis*, 43:3, 309–325.
- Sulkunen, Pekka (1998): *Johdatus sosiologiaan: Käsitteitä ja näkökulmia*. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- Taylor, Nik & Tania Signal (2008): Throwing the Baby out with the Bathwater: Towards a Sociology of the Human-Animal Abuse 'Link'? *Sociological Research Online*, 13:1, 2.
- Taylor, Nik & Zoei Sutton (2018): For an emancipatory animal sociology. *Journal of sociology (Melbourne, Vic.)*, 54:4, 467–487.
- Telkänranta, Helena (2015): *Millaista on olla eläin?* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Tester, Keith. (1991): *Animals and Society*. New York: Routledge.

- Tikkanen, Jouni (2020): Susi saunassa. *Long Play* [journalistinen artikkeli]. Saatavilla <https://longplay.fi/jutut/susi-saunassa>.
- Torgovnick, Marianna (1990): *Gone primitive: Savage intellects, modern lives*. Chigaco: University of Chigaco Press.
- Tovey, Hilary (2003): Theorising Nature and Society in Sociology: The Invisibility of Animals. *Sociologia Ruralis* 43:3, 196–215.
- Trouwborst, Arie (2014): Exploring the Legal Status of Wolf-Dog Hybrids and Other Dubious Animals: International and EU Law and the Wildlife Conservation Problem of Hybridization with Domestic and Alien Species. *Review of European Community & International Environmental Law*, 23:1, 111–124.
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2009): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6. uudistettu laitos). Helsinki: Tammi. (Alkuperäisteos julkaistu 2002.)
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (uudistettu laitos). Helsinki: Tammi. (Alkuperäisteos julkaistu 2002.)
- Tuomivaara, Salla (2015): Näemmekö eläimet yhteiskunnassamme ja itsessämme? *niin & näin*, 85:2, 65–70.
- Tuomivaara, Salla (2016): Eläimet – luonnon ja yhteiskunnan rajamailla. Teoksessa Valkonen, Jarno (toim.): *Ympäristösosiologia* (toinen painos). Jyväskylän yliopisto, 115–141. (Alkuperäisteos julkaistu 2010.)
- Tuomivaara, Salla (2018): *Searching for the roots of exclusion: Animals in the sociologies of Westermarck and Durkheim* [sociologian väitöskirja, Tampereen yliopisto].
- Weiss, Emily, Katherine Miller, Heather Mohan-Gibbons & Carla Vela (2012): Why Did You Choose This Pet?: Adopters and Pet Selection Preferences in Five Animal Shelters in the United States. *Animals (Basel)*, 2:2, 144–159.
- Unger, Rhora K. (1989): *Representations: Social constructions of gender*. Amityville: Baywood.
- Valli, Raine (2018): Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, Raine, & Eila Aarnos (toim.): *Ikkunoita Tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. uudistettu painos) [e-kirja]. Jyväskylä: PS-Kustannus. (Alkuperäisteos julkaistu 2001.)

Vilà, Carles & Robert K. Wayne (1999): Hybridization between Wolves and Dogs. *Conservation Biology*. 13:1, 195–198.

Vilkka, Leena (2008): *Susi luonnossa ja kulttuurissa*. Helsinki: Biofilos.

Williams, Raymond (2003): Luontokäsitykset (suom. Lehtinen, Mikko). Teoksessa Haila, Yrjö & Ville Lähde (toim.): *Luonnon poliittisuus*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 40–66.

Wolfe, Cary (2009): *What Is Posthumanism?* Minneapolis: University of Minnesota Press.

Uutislähteet

Iltalehti (16.01.2019). Poikkeuksellinen rikosepäily: Koirasusia kasvattanut nainen vangittiin epäiltynä kolmesta luonnonsuojelurikoksesta, viranomaiset lopettivat kolme todennäköistä suttu. Kirjoittaja: Elonheimo, Petri. Saatavilla <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/7a889c38-db43-4f72-8d62-9bec5188ae23>, luettu 10.1.2022.

Iltalehti (11.01.2021). Naiselle viisi syytettä: tehtaili ja pieksi koirasusia – väittää helsinkiläiskomisarion olleen esteellinen. Kirjoittaja: Elonheimo, Petri. Saatavilla <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/188f9316-8cc8-495e-af60-9554603a3387>, luettu 10.1.2022.

Maaseudun tulevaisuus (8.10.2014). Suomessa on tuhatkunta koirasuttu. Kirjoittaja: Heikkilä, Johanna. Saatavilla <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/tilaajille-7.140698?aId=1.841132> / <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ymparisto/suomessa-on-tuhatkunta-koirasutta-1.72013>, luettu 10.1.2022.

Maaseudun tulevaisuus (25.9.2020) Susiristeytysrotujen kasvattaja: "Koirasusia on ja tulee aina olemaan tarjolla Suomessa – ulkomailta niitä on myös saatavilla ja tuonnin valvonta on vaikeaa". Kirjoittaja: Penttilä, Sari. Saatavilla

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/era/tilaajille-7.140698?aId=1.1200593>,
luettu 10.1.2022.

Maaseudun tulevaisuus (30.4.2021). Totuus koirasusista selviää – risteymät voidaan tunnistaa uudella menetelmällä aiempaa tarkemmin, kertoo

Luonnonvarakeskus. Saatavilla

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/era/artikkeli-1.1384178>, luettu
10.1.2022.

Yle uutiset (7.6.2010). Kainuulaisessa susilaumassa koirasusi. Saatavilla

<https://yle.fi/uutiset/3-5575605>, luettu 10.1.2022.

Yle uutiset (21.11.2014). Sutta vai sekundaa? Onko ongelmasusi sittenkin koirasusi?

Kirjoittaja: Kähkönen, Sanna. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-7640924>,
luettu 10.1.2022.

Yle uutiset (20.11.2015). Perhon salakaato: tuomio törkeästä metsästysrikoksesta piti

Vaasan hovioikeudessa. Kirjoittaja: Tyhtilä, Jukka-Pekka. Saatavilla

<https://yle.fi/uutiset/3-8471817>, luettu 10.1.2022.

Yle uutiset (23.5.2019). Koirasudet kielletään ja aiempaa isompien metsästyskoirien

käyttö sallitaan hirvieläinjahdissa. Kirjoittaja: Sandell, Markus. Saatavilla

<https://yle.fi/uutiset/3-10798364>, luettu 10.1.2022.

Yle uutiset (20.6.2019). Koirasusikasvatusta pihasaunan pimeydessä: Karmivat

yksityiskohdat paljastuivat laajan rikoskokonaisuuden tutkinnassa. Kirjoittaja:

Keski-Korpela, Niina. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-10841030>, luettu
10.1.2022.

Yle uutiset (10.12.2020). Susien sukua. Kirjoittaja: Jäntti, Mari. Saatavilla

<https://yle.fi/uutiset/3-11689345>, luettu 10.1.2022.

Yle uutiset (31.3.2021). Lopen koirasusikasvattaja tuomittiin yli vuodeksi ehdolliseen

vankeuteen – salakuljetti eläimiä Venäjältä ja pahoinpiteli niitä. Kirjoittaja:

Rautavuori, Lauri. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-11864367>, luettu
10.1.2022.

Verkkolähteet

Borg, Sami (2021): *Posti- ja verkkokyselyaineiston kokoaminen*. Saatavilla:

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/postikysely/postikysely/>, luettu 21.1.2022.

Heathen Paws: *Mikä on koirasusi?* Saatavilla

<http://heathenpaws.weebly.com/koirasusi.html>, luettu 11.10.2021.

Kennelliitto (2.12.2015): *Koirasusi on haitallinen vieraslaji*. Saatavilla

<https://www.kennelliitto.fi/tietoa-meista/uutiset/koirasusi-haitallinen-vieraslaji>, luettu 21.1.2022.

Kennelliitto (11.9.2019): *Kennelliitto antoi lausunnon susikannan hoitosuunnitelman*

luonnoksesta. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/tietoa-meista/uutiset/kennelliitto-antoi-lausunnon-susikannan-hoitosuunnitelman-luonnoksesta>, luettu 21.1.2022.

Kennelliitto (8.10.2019): *Saarloos wolfhondien ja ceskoslovensky vlcakien polveutuminen*

varmistettava jatkossa. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/tietoa-meista/uutiset/saarloos-wolfhondien-ja-ceskoslovensky-vlcakien-polveutuminen-varmistettava-jatkossa>, luettu 21.1.2022.

Luonnonvarakeskus (29.4.2021): *Koiran ja suden risteymien tunnistamiseen on kehitetty*

uusi menetelmä – osoitti vanhan DNA-analyysimenetelmän puutteen. Saatavilla <https://www.luke.fi/uutinen/koiran-ja-suden-risteymien-tunnistamiseen-on-kehitetty-uusi-menetelma-osoitti-vanhan-dna-analyysimenetelman-puutteen/>, luettu 21.1.2022.

Rasila, Terhi & Laura Tamminen: *Mikä on koirasusi?* Suomen koirasudet ry. Saatavilla

<https://finnishwolfdogsry.weebly.com/>, luettu 11.10.2021.

Tilastokeskus (20.4.2020): *Lähes joka kolmannessa kotitaloudessa oli lemmikki vuonna*

2016. Saatavilla http://www.stat.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2020-04-20_tie_001_fi.html, luettu 1.12.2021.

Tilastokeskus (21.1.2021): *Syntyvyys kääntyi lievään nousuun vuonna 2020*. Saatavilla https://www.stat.fi/til/vamuu/2020/12/vamuu_2020_12_2021-01-21_tie_001_fi.html, luettu 1.12.2021.

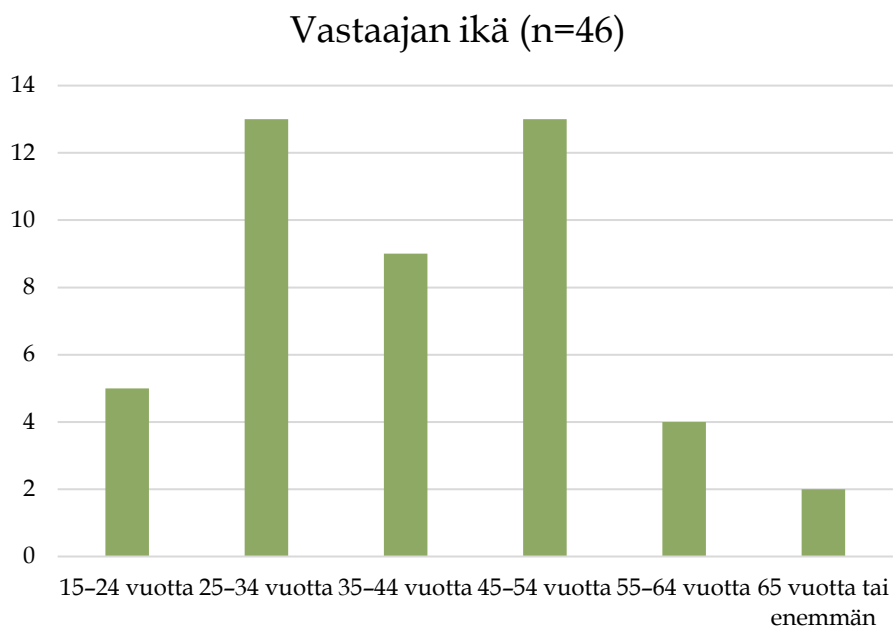
Vieraslajit.fi (Luonnonvarakeskus): *Koirasusi*. Saatavilla <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.5014936>, luettu 11.10.2021.

Ympäristö.fi (julkaistu 28.6.2013, päivitetty 18.5.2021): *Uhanalaisten lajien kansainvälinen ja EU:n sisäinen kauppa ja sitä koskevat luvat (CITES)*. Saatavilla https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Uhanalaisten_lajien_kansainvalinen_ja_EUn_sisainen_kauppa_ja_sita_koskevat_luvat_CITES, luettu 3.11.2021.

Ympäristö.fi (jukaistu 6.9.2013, päivitetty 27.11.2020): *Uhanalaisten lajien kansainvälinen ja EU:n sisäinen kauppa ja sitä koskevat luvat (CITES): Eksoottiset lemmikkieläimet*. Saatavilla https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Uhanalaisten_lajien_kansainvalinen_ja_EUn_sisainen_kauppa_ja_sita_koskevat_luvat_CITES/Elaimet_ja_CITES/Eksoottiset_lemmikkielaimet, luettu 3.11.2021.

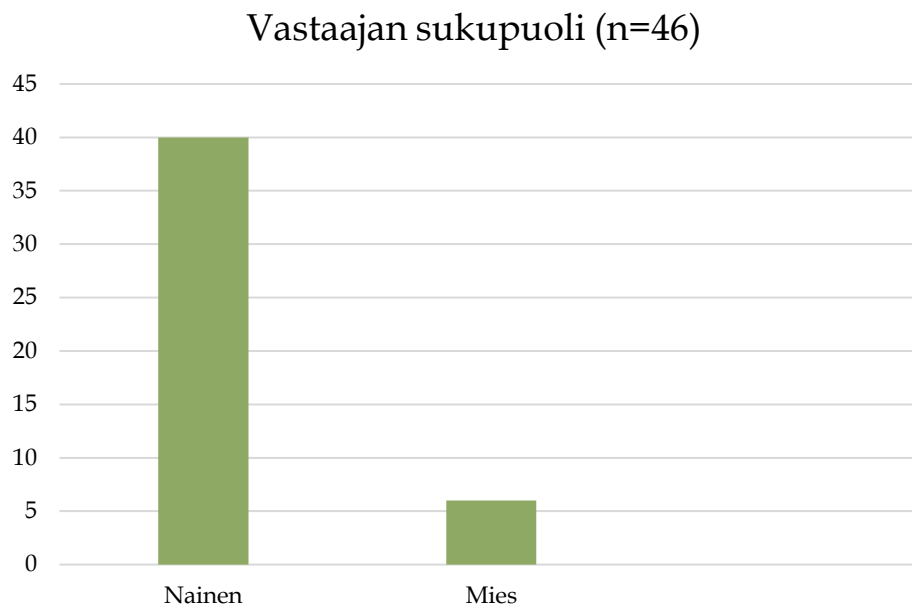
LIITTEET

Liite 1: Vastaajan ikä

	n	%
15-24 vuotta	5	10,87 %
25-34 vuotta	13	28,26 %
35-44 vuotta	9	19,57 %
45-54 vuotta	13	28,26 %
55-64 vuotta	4	8,70 %
65 vuotta tai enemmän	2	4,35 %

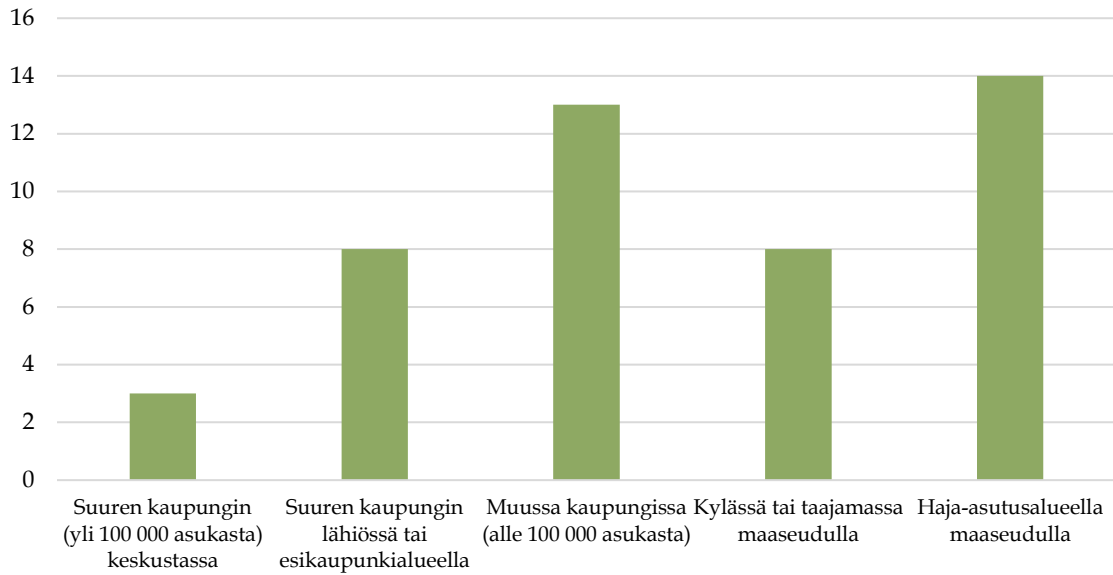
Liite 2: Vastaajan sukupuoli

	n	%
Nainen	40	86,96 %
Mies	6	13,04 %
Muu	0	0,00 %

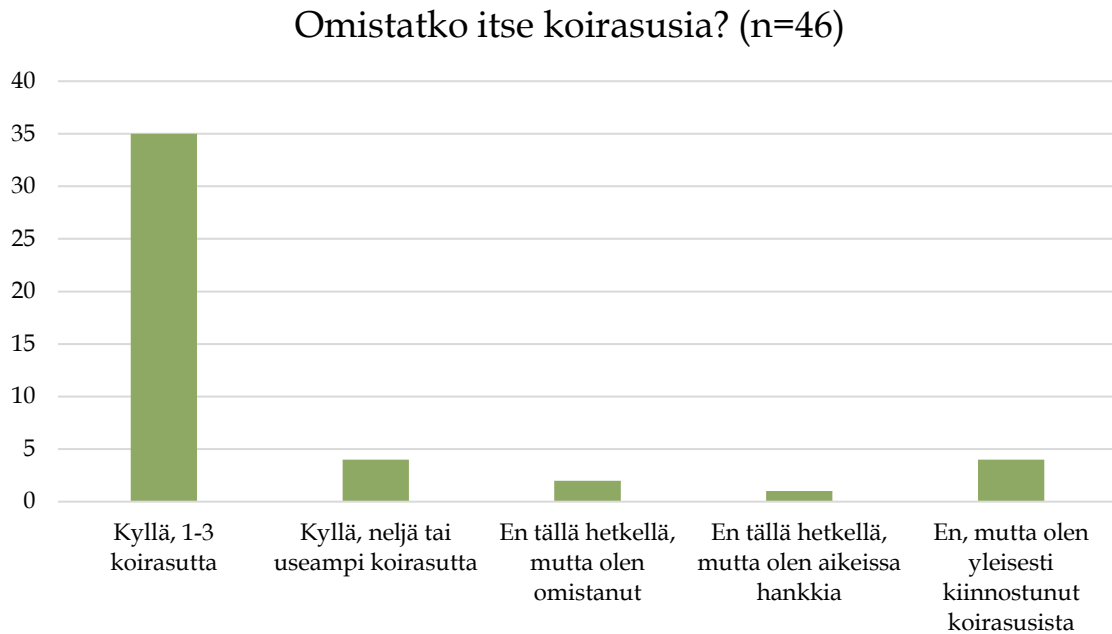
Liite 3: Asuinpaikka

Asuinpaikka (n=46)

	n	%
Suuren kaupungin (yli 100 000 asukasta) keskustassa	3	6,52 %
Suuren kaupungin lähiössä tai esikaupunkialueella	8	17,39 %
Muussa kaupungissa (alle 100 000 asukasta)	13	28,26 %
Kylässä tai taajamassa maaseudulla	8	17,39 %
Haja-asutusalueella maaseudulla	14	30,43 %

Liite 4: Omistatko itse koirasusia?

	n	%
Kyllä, 1-3 koirasutta	35	76,09 %
Kyllä, neljä tai useampi koirasutta	4	8,70 %
En tällä hetkellä, mutta olen omistanut	2	4,35 %
En tällä hetkellä, mutta olen aikeissa hankkia	1	2,17 %
En, mutta olen yleisesti kiinnostunut koirasusista	4	8,70 %

Taulukko 3: Avoimet kysymykset

Kysymys	Vastaajien määrä:
5. Kerro omin sanoin, kuinka olet päätenyt koirasusien pariin. Mikä esimerkiksi herätti kiinnostuksesi tai kuinka päädyit hankkimaan koirasuden?	46
6. Kuvaile suhdettasi ja kiinnostustasi koirasusiin: mikä koirasusissa kiinnostaa ja mitä koirasudet merkitsevät sinulle? Mainitsethan vähintään kolme asiaa ja perustele vastauksesi.	45
7. Jos sinulla on tai on ollut koirasusia, kerro arjestasi niiden kanssa. Millaista yhteinen elämäne on/on ollut ja minkälaiden yksilöiden kanssa olet elänyt? Jos sinulla ei ole koirasusia, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.	42
8. Minkälaisia kohtaamisia sinulla on ollut koirasusien kanssa? Kuvaile kokemuksiasi.	43
9. Millaisena koet suhtautumisen koirasusiin ja koirasusien omistajiin suomalaisessa yhteiskunnassa?	46
10. Vuonna 2019 astui voimaan laki, jonka mukaan koirasusi määriteltiin haitalliseksi vieraslajiksi. Koetko lakimuutoksen olevan aiheellinen tai aiheeton? Miksi?	45
11. Koetko lakimuutoksesta aiheutuneen hyötyjä, haittoja tai molempia? Minkälaisia?	43
12. Haluatko kertoa jotakin lisää esimerkiksi kokemuksistasi, ajatuksistasi tai tunteistasi koirasusiin tai koiriin ja susiin liittyen?	33